

11. 2. 165.

বিশ্ব সাক্ষী

শ্রীপ্রসন্নলাল চৌধুরী, বি-এ
ভূতপূৰ্ব হেডমাষ্টাৰ,
বৰপেটা বিদ্যাপীঠ।

॥ ❁ ॥ বাণী প্রকাশ ॥ ❁ ॥

প্ৰকাশক :

শ্ৰীঅধিকাৰদ চৌধুৰী

বাণী প্ৰকাশ,

পাঠশালা

কামৰূপ

শাখা :

পাণবজাৰ

গুৱাহাটী—১

ছপা :

শ্ৰীহৰকুমাৰ নাগ

ইম্প্ৰেচন

৩৩ বি, মদন মিত্ৰ লেন

কলিকতা—৬

বন্ধা :

ইণ্ডিয়া বাইণ্ডাৰ্চ

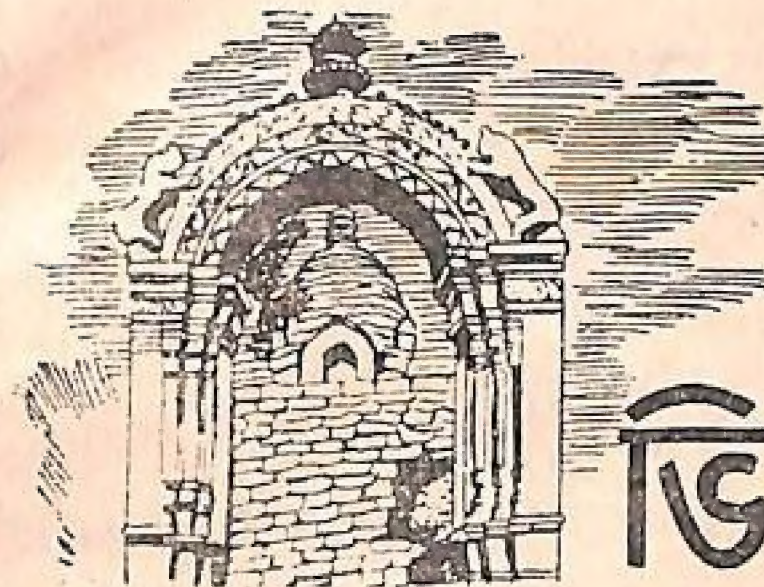
৬৫, বৈঠকখানা ৰোড

কলিকতা—৯

৪র্থ প্ৰকাশ :

১৯৬৭ চন

বেচ '৮৫ পইচা

ডিতৰ চ'ৰা

কামৰূপ নামটো কেনেকৈ হ'ল	....	....	১
নবকাস্তুৰ	....	....	৫
বাণ বজাৰ সাধু	....	....	৭
ভীষ্মক বজাৰ সাধু	....	....	১০
ঘাটীংকচৰ কথা	....	....	১২
বক্ৰবাহনৰ কথা	....	....	১৪
বুদ্ধদেৱ	....	....	১৭
অশোকৰ কথা	....	....	২০
ভাস্কৰ বৰ্মণ	....	....	২২
কমতাপুৰ ৰাজ্য আৰু মুছলমান অহাৰ কথা	....	....	২৭
আহোমসকল আৰু স্বৰ্গদেৱ চুকাফা	....	....	৩০
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু তেওঁৰ লগৰীয়াসকল	....	....	৩৩
নৰনাৰায়ণ চিলাৰায়ৰ কোচৰাজ্য	....	....	৩৭
মহামতি আৰু বৰৰ কথা	....	....	৪২
চুতীয়া বাণী সাধনী কুঁৱৰীৰ সাধু	....	....	৪৫
তুৰ্বকৰ বণ আৰু মূলা গাভৰু	....	....	৪৮

মীবজুমলাৰ অসম আক্ৰমণ	....	৫২
দেশতকৈ মোমাই ডাঙৰ নহয়	....	৫৫
জয়মতী কুঁৱৰীৰ কথা	....	৫৯
মোৱামবীয়াৰ বণ	....	৬৩
মানব আক্ৰমণৰ কাহিনী	....	৬৮
স্বাধীনতাৰ নতুন চেষ্টা	....	৭১
মণিবাম দেৱান	....	৭২
তিবোং সিং	....	৭৩
ভাৰত স্বাধীন কৰিবলৈ প্ৰথম যুঁজ	....	৭৭
অসমত কংগ্ৰেছী আন্দোলন	....	৮০
বাণী গুইদালো	....	৮৪
স্বাধীনতা যুঁজৰ সামৰণি ছোৱা	....	৮৬
সময় নিকপক ইঙ্গিত	....	৯০

কামৰূপ নামটো কেনেকৈ হ'ল?

॥ সতীৰ মৃত্যু ॥

বহুত পুৰণি কালৰ কথা। তেতিয়া বোলে দেৱতাসকলে পৃথিৱীত মানুহৰ দৰে চলা-ফুৰা কৰিছিল। সেই সময়ত সদাশিৱে দক্ষ বজাৰ জীয়েক সতীক বিয়া কৰাই সুখে শান্তিৰে কৈলাশত আছিল। কিন্তু অকণমান কথাতে দক্ষই জোঁৱায়েক সদাশিৱক দেখিব নোৱাৰা হ'ল।

দক্ষবজাই সতীক অপমান কৰিলে।

ইয়াৰ অলপ দিন পিছতে তেওঁ এখন ডাঙৰ যজ্ঞ পাতি সকলো মিত্ৰ-কুটুমকে মাতিলে, কিন্তু সতীক নামাতিলে। কাৰণ সতী সদাশিৱৰ

যৈণীয়েক। সতীয়ে তথাপি সেই যজ্ঞৰ সবাহলৈ গ'ল। দক্ষই মৰিব, আৰু স্বৰ্গ দেৱতাসকলৰ হাতলৈ আহিব। নহলে দেৱতাসকলৰ তেওঁক ভালকৈ সোধ-পোছ নকৰিলে আৰু তেওঁৰ আগতে সদাশিৱক দুখ নুগুছে।

গালি পাবিবলৈ ধৰিলে। সতীয়ে এই অপমান সহিব নোৱাৰিলে। উপায়টো নিচেই উজু নহ'ল। সদাশিৱই যেনেকৈ তপ কৰিছে তেওঁ যজ্ঞৰ ঠাইতে মুছকঁছ গৈ পৰি গ'ল। তেওঁৰ গালৈ আৰু জীৱ তাৰপৰা তেওঁক তোলে কোনে? তেওঁৰ ল'ৰা-ছোৱালী, ঘৰ-দুৱাৰ নাছিল। এই কথা শুনি সদাশিৱ খঙত জ্বলি উঠিল আৰু লগে লগে একো নাই; যৈণীয়েকো ঢুকাল; গতিকে দেৱতাসকলে সদাশিৱৰ তেওঁৰ তলতীয়া ভূত-প্ৰেতবোৰে জঁকি উঠি দক্ষৰ যজ্ঞ নষ্ট কৰি বিয়াখন পাতি দিবলৈ যত্ন কৰিলে। তেওঁলোকে কামদেৱ নামে পেলালে। সদাশিৱ এজন ঈশ্বৰ, তথাপি তেওঁ সতী মৰাত বৰ বেজাৰ পালে। তেওঁ সতীৰ মৰাশৰটো কান্ধত লৈ ভাবতবৰ্ষৰ ইমূৰপৰা সিমূৰলৈ সকলো পিনে ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। তেতিয়া বিষ্ণুৱে দেখিলে কথাটো ভাল হোৱা নাই। তেওঁ মনে মনে তেওঁৰ চক্ৰ নামৰ অস্ত্ৰ পাটেদি সতীৰ শৰটো ডোখৰ ডোখৰ কৰি কাটি ঠায়ে ঠায়ে পেলাবলৈ ধৰিলে। য'তে য'তে এইবোৰ পৰি গ'ল, ত'তেই একোখন ডাঙৰ তীৰ্থ হৈ পৰিল। আমাব নীলাচলৰ কামাখ্যাৰ মন্দিৰো এনেকুৱা এখন পবিত্ৰ ঠাই। গোটেইটো শৰ এনেকৈ নোহোৱা হ'ল। তেতিয়া সদাশিৱৰ গালৈ তত আহিল আৰু তেওঁ তপ কৰিবলৈ বহিল।

॥ কামদেৱক পুৰি ছাই কৰিলে ॥

কিমান দিন যে সদাশিৱ তপত বহি আছিল তাৰ লেখ জোখ নাই। ইয়াৰ ভিতৰতে তাৰক নামে এটা অস্ত্ৰৰ বৰ বলী হৈ উঠিল আৰু দেৱতাসকলক স্বৰ্গৰপৰা বগ দি খেদি পঠালে। তাৰকেই এতিয়া স্বৰ্গৰ বজা। দেৱতাসকলে গৈ ব্ৰহ্মাক উপায় সন্ধানিলে। ব্ৰহ্মাই কলে, —সদাশিৱৰ পুতেকে যদি দেৱতাসকলক বগলৈ নিয়ে তেহে তাৰক

এজন বৰ চতুৰ দেৱতা পঠাই দিলে তেওঁৰ কাষলৈ। কিন্তু হলে কি হ'ব! তেওঁৰ ধ্যানত আমনি কৰিবলৈ যোৱা দেখি কামদেৱলৈ বৰ খঙেৰে চাই পঠিয়ালে, আৰু তাতেই কামদেৱ ছাই হৈ গ'ল।

কামদেৱ ছাই হ'ল সঁচা কিন্তু সদাশিৱৰ তপ ভাঙিল। তেওঁ গুণি-গাঁথি চাই দেৱতাসকলৰ কথাটো জানিব পাৰিলে। বহুত ভাবি

মহাদেৱৰ ক্ৰোধাগ্নিত কামদেৱ পুৰি ছাই হ'ল।

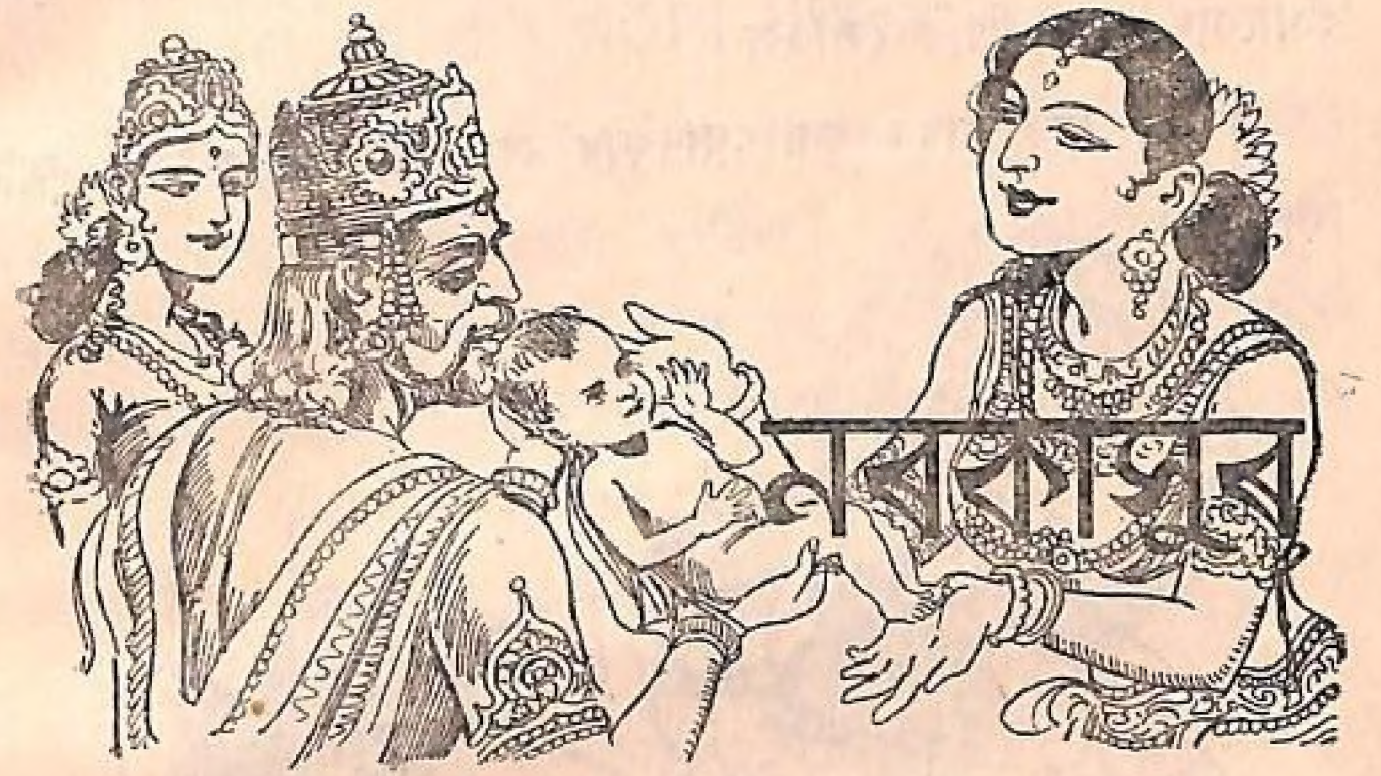
আমাৰ দেশৰ সাধু

চিন্তি চাই তেওঁ দেৱতাসকলৰ দুখ গুচোৱাটো ভাল যেন দেখিলে আৰু
বিয়া কৰাই ঘৰ পতাকে ঠিক কৰিলে। এদিন ভাল দিন বাৰ চাই
ধুম ধামেৰে হিমালয় পৰ্বতৰ জীয়েক পাৰ্বতীৰ লগত তেওঁৰ বিয়া
হৈ গ'ল। দেৱতাসকলে বিয়াখনত বেয়ে যেনেকৈ পাবে সহায়
কৰিলে।

তেতিয়া কামদেৱৰ ওপৰত সদাশিৱৰ খঙ নাইকিয়া হ'ল
তেওঁ বৰ দিলে কামদেৱ জীয়াই উঠক আৰু নিজৰ ৰূপ পাওক
সঁচা-সঁচিকৈ সেয়ে হ'ল। কিছু পিছত সদাশিৱৰ কাৰ্তিক নামে এজন
পুতেক উপজিল। তেৱেঁ তাৰকক স্বৰ্গৰূপৰা খেদাই দিলে।

পুথিত আছে আমাৰ দেশতে কামদেৱ ভগ্ন হৈছিল আৰু ইয়াতেই
তেওঁ জী উঠিছিল। সেইদেখি এই ৰাজ্যৰ পুৰণি নাম কামৰূপ। ইয়াৰ
সীমা পশ্চিমে কবতোৱা নৈৰূপৰা পূবে দিকবাই নৈলৈকে আছিল
আজিৰ অসম ৰাজ্য পুৰণি কামৰূপৰ প্ৰায় আধামানহে হব।

পিছে বাণীকান্ত কাকতি নামে মহাপণ্ডিত এজনে কয় যে কামৰূপ
শব্দটো দুটা অনাৰ্য শব্দ লগ লাগি হৈছে। তাৰ অৰ্থটো হৈছে কামৰ
নামে দেৱতাৰ পৰ্বত।

আমাৰ দেশত বোলে অতি পুৰণি কালত এজন ৰজা আজিল।
তেওঁৰ নাম আছিল নৰকাসুৰ। পুথিত আছে তেওঁৰ পিতাক
হেনো আছিল বিষ্ণু দেৱতা আৰু মাক আছিল বসুমতী দেৱী। তেওঁ
ডাঙৰ দীঘল হৈছিল জনক নামে এজন বৰ সাধু ৰজাৰ ঘৰত। জনক
ৰজা আছিল বিদেহৰ। বিদেহক আজি-কালি বিহাৰ ৰাজ্য বোলে।

নৰকাসুৰক আনি বিষ্ণুৱে কামৰূপত ৰজা পাতি থৈ যায়।
প্ৰথমতে নৰকাসুৰ বৰ ভাল ৰজা আছিল। আৰু ধাৰি মুনি সাধু
মহন্তসকলক আদৰ সন্মান কৰিছিল। গুৱাহাটীৰ ওচৰতে কবৰাত
প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নামে তেওঁৰ ৰাজধানী আছিল। কিন্তু কিছু
কালৰ পিছত তেওঁ বৰ উৎপতীয়া হৈ উঠিল। সাধু মহন্তক নমনা
হ'ল। দেৱতাসকলৰ লগত যুঁজ দিবলৈ ধৰিলে, আনকি নিজৰ
দেশত থকা কামাখ্যা গোসাঁনীৰো খং তুলিলে। এনেবোৰ হবলৈ পালে

আমাৰ দেশৰ সাধু

বাণ বজাবপৰা। দুয়ো বৰ বন্ধু আছিল, আৰু বাণ বজাব বেয়া
কথাবোৰ নবকে শিকি লৈছিল।

নবকৰ অত্যাচাৰৰ কথা দাবকাৰ বজা শ্ৰীকৃষ্ণই শুনিলে আৰু

শ্ৰীকৃষ্ণৰ হাতত নবকৰ প্ৰাণ গ'ল।

বহু সৈন্য লৈ আহি কামৰূপ আক্ৰমণ কৰিলে। নবকেও পাবে মানে
যুঁজিলে, কিন্তু শেষত শ্ৰীকৃষ্ণৰ হাতত তেওঁ প্ৰাণ এৰিলে।

তেতিয়া শ্ৰীকৃষ্ণই নবকৰ পুতেক ভগদত্ত নামে এজন কোঁৱৰক বজা
পাতি গ'ল। দেশলৈ আকৌ শান্তি আহিল। কাৰণ ভগদত্ত বৰ
ভাল বজা আছিল। তেওঁ বৰ যুঁজাৰুও আছিল। মহাভাৰতৰ
যুদ্ধত তেওঁ বহু হাতী আৰু সৈন্য লৈ যুঁজ কৰিছিল। তেওঁ দুৰ্যোধনৰ
ফলীয়া হৈছিল আৰু অৰ্জুনৰ লগত যুঁজি বণত পৰে।

॥ বাণ বজাব সাধু ॥

নবকৰ বন্ধু বাণ বজা আছিল শোণিতপুৰৰ অসুৰ জাতিৰ বজা।
তেওঁ বৰ বলৱন্ত আৰু গপাল আছিল। তেওঁ মহাদেৱক পূজা
কৰিছিল, আৰু তেওঁক খাটিছিল তেওঁ যেন তেওঁৰেই দৰে শক্তিমান
এজন যুঁজাৰুৰ লগত যুঁজিবলৈ পায়। আজি-কালিৰ তেজপুৰ নগৰেই

উষাৰ মপোন-কোঁৱৰক চিত্ৰলেখাই আঁকি দিলে।

পুৰণি কালৰ শোণিতপুৰ। ইয়াতে পুৰণি কালৰ কিছুমান সুন্দৰ
সুন্দৰ শিলৰ মূৰ্তি আজিও আছে।

বাণ বজাব উষা নামে এজনী বৰ কপহী জীয়েক আছিল। উষা
ডাঙৰ হোৱাত দেউতাকে তেওঁক অগ্নিগড় নামে এখন ঠাই সজাই

তাতে মুকলিমূৰীয়াকৈ থাকিবলৈ দিহা কৰি দিলে। লগত দিলে চিত্ৰলেখা নামে এজনী বৰ চতুৰ ছোৱালী, আৰু বহুত বান্দী-বেটী। সেই ঠাইৰ চাৰিওফালে দিনে বাতিয়ে জুই জ্বলি থাকে, আৰু চোকা পালি-পহৰীয়া ঘূৰি ফুৰে। বজাক নজনোৱাকৈ কোনোৱে তাত সোমাব নোৱাৰে।

এদিন বাতি উষা শুই আছে। সপোনত দেখিলে, ক'ববাৰ এজন বৰ ধুনীয়া কোঁৱৰ তেওঁৰ তালৈ আহিছে। এনেতে উষাই সাৰ পালে আৰু সখীয়েক চিত্ৰলেখাক কলে বোলে, সেই কোঁৱৰজনক নাপালে তেওঁ আৰু জীৱনত কাকো বিয়া নকৰায়। চিত্ৰলেখা পোনতে বৰ বিমোহিত পৰিল। কিন্তু তেওঁ বহুত মায়া জানিছিল আৰু নাচ গান ছবি অঁকা আদি কামত বৰ পাৰ্কেত আছিল। তেওঁ তেতিয়াই মায়াৰ বলত সেই সময়ৰ সকলো সুন্দৰ সুন্দৰ পুৰুষৰ ছবিবোৰ আঁকিবলৈ ধৰিলে। উষাই চাই চাই দেখিলে, তেওঁ সপোনত দেখা কোঁৱৰজনৰ ছবিখনো তাৰ মাজত আছে। তেতিয়া চিত্ৰলেখাই কলে, “সখী, তোমাৰ কপাল ভাল, তুমি শ্ৰীকৃষ্ণৰ নাতি অনিৰুদ্ধক দেখিছা।”

শোণিতপুৰৰ প্ৰাচীন তোৰণ।

তেতিয়া উষালৈ সেই সুন্দৰ দৰাজনক আনিবলৈ চিত্ৰলেখা ওলাল। কিন্তু শোণিতপুৰৰ পৰা দ্বাৰকা বহু দূৰ। তথাপি মায়াৰ বলত আকাশেদি উৰি গৈ তেওঁ মনে মনে অনিৰুদ্ধক লগ ধৰিলে আৰু উষাৰ কথা কবলৈ ধৰিলে। চিত্ৰলেখাৰ

কথাত অনিৰুদ্ধ মোহ গ'ল। তেতিয়া তেওঁ কোঁৱৰক আনি অগ্নিগড়ত সোমালে। কোনোৱে একো নাজানিলেই। অগ্নিগড়ত মনে মনে উষা আৰু অনিৰুদ্ধৰ বিয়া হ'ল।

সিফালে দ্বাৰকাত বিচাৰ লাগিল। অনিৰুদ্ধ ক'লৈ গ'ল। দিহা-দিহি মানুহ ওলাল। ইফালে উষাৰ লিগিৰী কুঁজী বুঢ়ীয়ে কেনেকৈ অনিৰুদ্ধ অগ্নিগড়ত থকা গম গালে। কুঁজীয়ে চিঞৰ বাখৰ লগাই বাণ বজাব বন্দীশালত কোঁৱৰক সোমাই থলে।

কথা বুলিলেই বতাহ। দ্বাৰকাত এইবোৰ কথা ওলাই পৰিল। তেতিয়া শ্ৰীকৃষ্ণই বহু সৈন্য-সামন্ত লৈ শোণিতপুৰ আগুৰি ধৰিলে। বাণো কম বজা নাছিল। তেওঁ ফেৰ পাতি উঠিল। ভয়ানক বণ হ'ল। বাণে জানিলে শ্ৰীকৃষ্ণ তেওঁৰ সমান যুঁজাৰু। তেতিয়া তেওঁ সৈমান হ'ল। শ্ৰীকৃষ্ণো তেওঁক মিতিৰ বুলি আঁকোৱালি ল'লে। বৰ আনন্দ উৎসৱৰ মাজত উষা আৰু অনিৰুদ্ধক বাণ বজাই শ্ৰীকৃষ্ণৰ হাতত গতাই দিলে। যুঁজ-বাগৰ অস্ত হ'ল আৰু শোণিতপুৰৰ অস্থৰ বংশৰ লগত দ্বাৰকাৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ মিতিৰালি আৰম্ভ হ'ল।

॥ ভীষ্মক বজাৰ সাধু ॥

শ্রীকৃষ্ণ তেতিয়া ডেকা। সেই সময়ত অসমৰ পূব চুকত বিদৰ্ভ নামে এখন ৰাজ্য আছিল। ৰাজধানীৰ নাম আছিল কুণ্ডিল। নগৰৰ ওচৰেদি কুণ্ডিলপানী নামে এখন নৈ বৈ গৈছিল। এই নৈখন এতিয়াও আছে। সেই ৰাজ্যত ভীষ্মক নামে এজন বৰ জ্ঞানী বজা আছিল। তেওঁৰ কল্পিণী নামে এজনী বৰ ৰূপে গুণে জাকত জিলিকা ছোৱালী আছিল। লাহে লাহে কল্পিণীৰ বিয়াৰ বয়স হ'ল, ক'ত ভাল দৰা আছে বিচাৰ লাগিল। ভীষ্মক বজাই কলে, কল্পিণী জগতৰ সকলোতকৈ

শ্রীকৃষ্ণই কল্পিণীক হৰি নিলে।

গুণৱান্ শ্রীকৃষ্ণৰহে লায়েকৰ! কিন্তু তেওঁৰ পুতেক কল্পবীৰে কথাটো ভাল নাপালে। তেওঁ শিশুপাল নামে শ্রীকৃষ্ণক বেয়া পোৱা ৰাজকোঁৱৰ এজনকহে কল্পিণীৰ দৰা বাছিবলৈ মন কৰিলে। ডাঙৰ পুতেকৰ কথাত বুঢ়া বজাই হকা-বধা কৰি একো কৰিব নোৱাৰিলে।

কল্পিণীয়ে কিন্তু কথাষাৰ বৰ বেয়া পালে। কাৰণ তেওঁ সকৰেপৰা শ্রীকৃষ্ণৰ গুণৰ কথা শুনি তেওঁক বিয়া কৰাবলৈ বৰ হেপাহ কৰি আছিল। তেওঁ এটা বুধি উলিয়ালে। তেওঁ এখন চিঠিত সকলো কথা লিখি বেদনিধি নামে এজন বামুণৰ হাতত দ্বাৰকালৈ পঠাই দিলে। ইফালে বিয়াৰ সকলো দিহা-পোহা হব ধৰিলে। বহু ঠাইৰ বহু বজা আহিল। কুণ্ডিল নগৰত উতল-মাখল লাগিল। বিয়ালৈ সাজু হৈ শিশুপাল বজাই ধুম-ধাম কৰি ওলালহি। কিন্তু বিয়াৰ আগলি পৰতে বথেৰে শ্রীকৃষ্ণ আহি ওলালহি আৰু সকলো বজাৰ আগতে কল্পিণীক বথত তুলি লৈ গুচি গ'ল। কেনেকৈ কি হ'ল কোনোৱে কবই নোৱাৰিলে। বাটত শিশুপালৰ ফলীয়া সৈন্যসকলে গৈ আগ ভেটি ধৰি বণ দিলে যদিও সকলো হাবিল। দ্বাৰকাত গৈ শ্রীকৃষ্ণই কল্পিণীক বিয়া কৰাই তেওঁৰ মুখ্য পটেশ্বৰী পাতিলে। কুণ্ডিলৰ কুঁৱৰী গৈ দ্বাৰকাৰ ৰাজবাণী হ'ল।

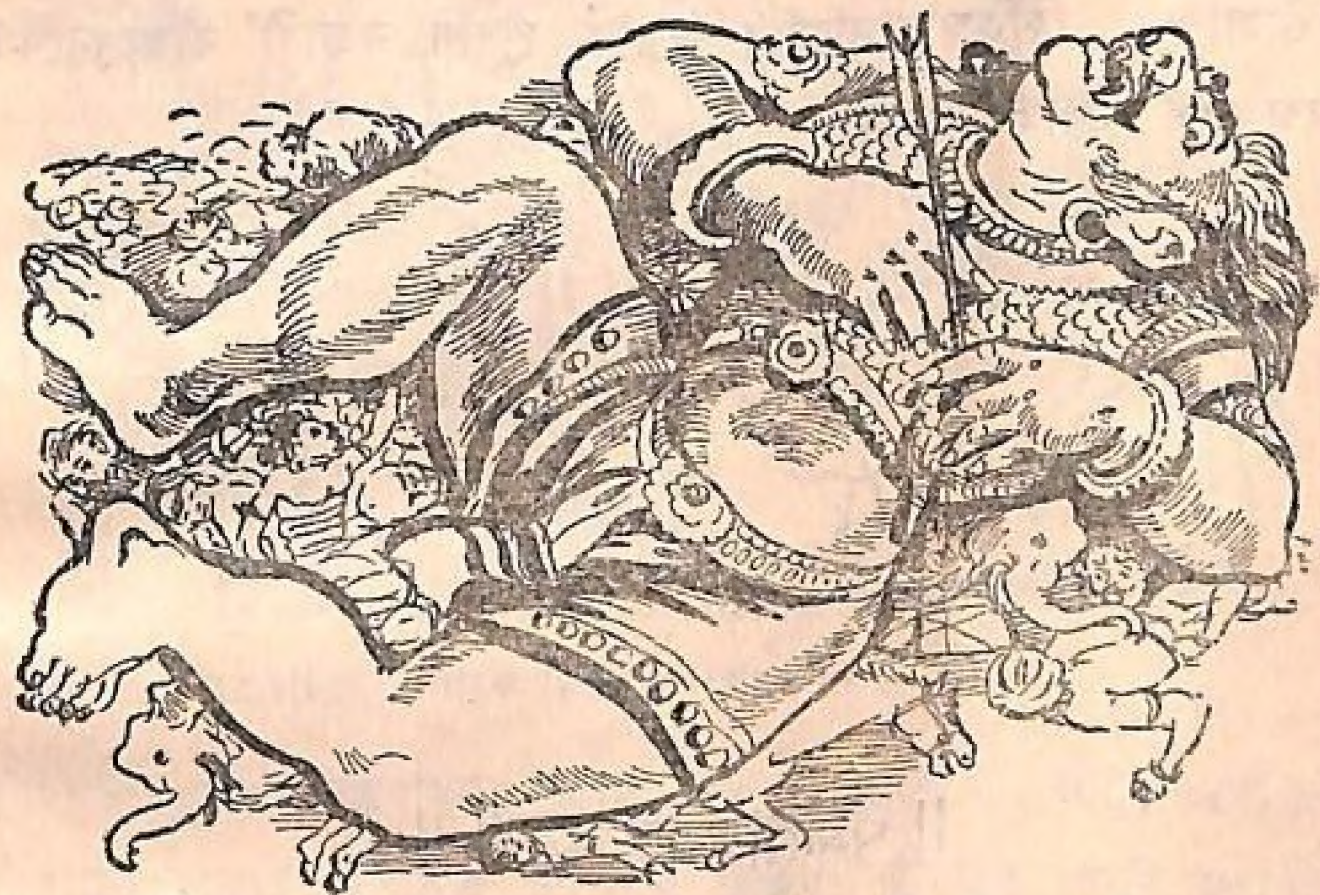
॥ ঘটোৎকচৰ কথা ॥

পাণ্ডৱসকলক এসময়ত কোঁৱৰসকলে জুই দি পুৰি মাৰিব ধৰিছিল। পাণ্ডৱসকলে কিন্তু মনে মনে পলাই গৈ এখন বৰ ডাঙৰ হাবিত সোমালগৈ আৰু ভাগবত লালকাল দি শুই থাকিল। সাৰে থাকিল মাত্ৰ ভীম।

সেই বনত আছিল হিড়িম্ব নামে এটা বৰ বলৱন্ত বান্ধৱ। যুদ্ধিষ্ঠিৰ ভীম অৰ্জুন আদি কৰি পাঁচ ভায়েক আৰু কুন্তীক দেখি তেওঁলোকৰ মাংস খাবলৈ তাৰ জিভা লকলকাবলৈ ধৰিলে। সি তেওঁলোকৰ আঁতৰি লবলৈ প্ৰথমতে ভনীয়েক হিড়িম্বাক পঠালে। হিড়িম্বাৰ মনটি হলে বৰ কোমল আছিল। তেওঁ এই অচিনাকি মানুহ কেইজনক সকলো কথা কৈ পলুৱাই পঠাবৰ চেষ্টা কৰিলে। ভীমে কিন্তু ভয় নাখালে। যুদ্ধ কৰি হিড়িম্বক মাৰিয়েই পেলালে। আনকি হিড়িম্বাকে বধিবলৈকে ওলাল। কিন্তু কুন্তীৰ হলে ছোৱালীজনীলৈ বৰ মৰম লাগিছিল। তেওঁৰ কথা মতেই ভীমে শেষত গৈ হিড়িম্বাক বিয়া কৰালে।

পিছলৈ হিড়িম্বাৰ এটা পুতেক জন্মিল। এৱেঁই মহাবীৰ ঘটোৎকচ। এওঁ ভীমৰ দৰেই বলী আৰু বান্ধৱৰ দৰে যুদ্ধত মায়া খটুৱাব পৰা হৈ উঠিছিল। মহাভাৰতৰ যুদ্ধত তেওঁ পাণ্ডৱসকলৰ ফলীয়া হৈ বণ কৰি এদিন কোঁৱৰসকলক তথামধা দেখুৱালে। বাতিৰ বণত মেঘৰ মাজৰপৰা অস্ত্ৰ মাৰি কোঁৱৰৰ বগুৱাবোৰক এনে বিপদত পেলালে যে দুৰ্যোধনৰ পিনে আধাই! উপায় বুদ্ধি

হেৰুৱাই দুৰ্যোধনে কৰ্ণক ধৰিলেগৈ বোলে, সখি অৰ্জুনক মাৰিম বুলি যি পাট ভয়ানক বাণ সাঁচি থৈছা, সেইপাটেৰে এই বান্ধৱটোক বধ কৰা। নহলে আৰু বন্ধা নাই। কৰ্ণই হেহো-নেহোঁকৈ কলে বোলে সেইপাট বাণে মাত্ৰ এজনকহে মাৰিব পাৰে, ঘটোৎকচত তাক খবচ কৰিলে অৰ্জুনক মৰা টান হব। দুৰ্যোধনে কলে বোলে,

ঘটোৎকচ পৰ্বতখন পৰা দি পৰি গ'ল।

আগতে ঘটোৎকচৰপৰা সাৰিলেহে পিছত অৰ্জুনক মৰাৰ কথা ভাবিব পাৰিবা। হেন জানি এতিয়াৰ কথা এতিয়াই কৰা।

তেতিয়া কৰ্ণই 'একান্সী' নামৰ অস্ত্ৰপাট জুৰিলে। ঘটোৎকচে জানিলে এইবাব আৰু বন্ধা নাই। বাণ গৈ তেওঁৰ বুকুত পৰাৰ লগে লগে তেওঁ ভাবিলে, মৰাততো মৰিবই লাগিব, তথাপি এতিয়াও পাণ্ডৱৰ এটা উপকাৰ কৰি যাওঁ। গাটো মায়া কৰি যিমান পাৰোঁ

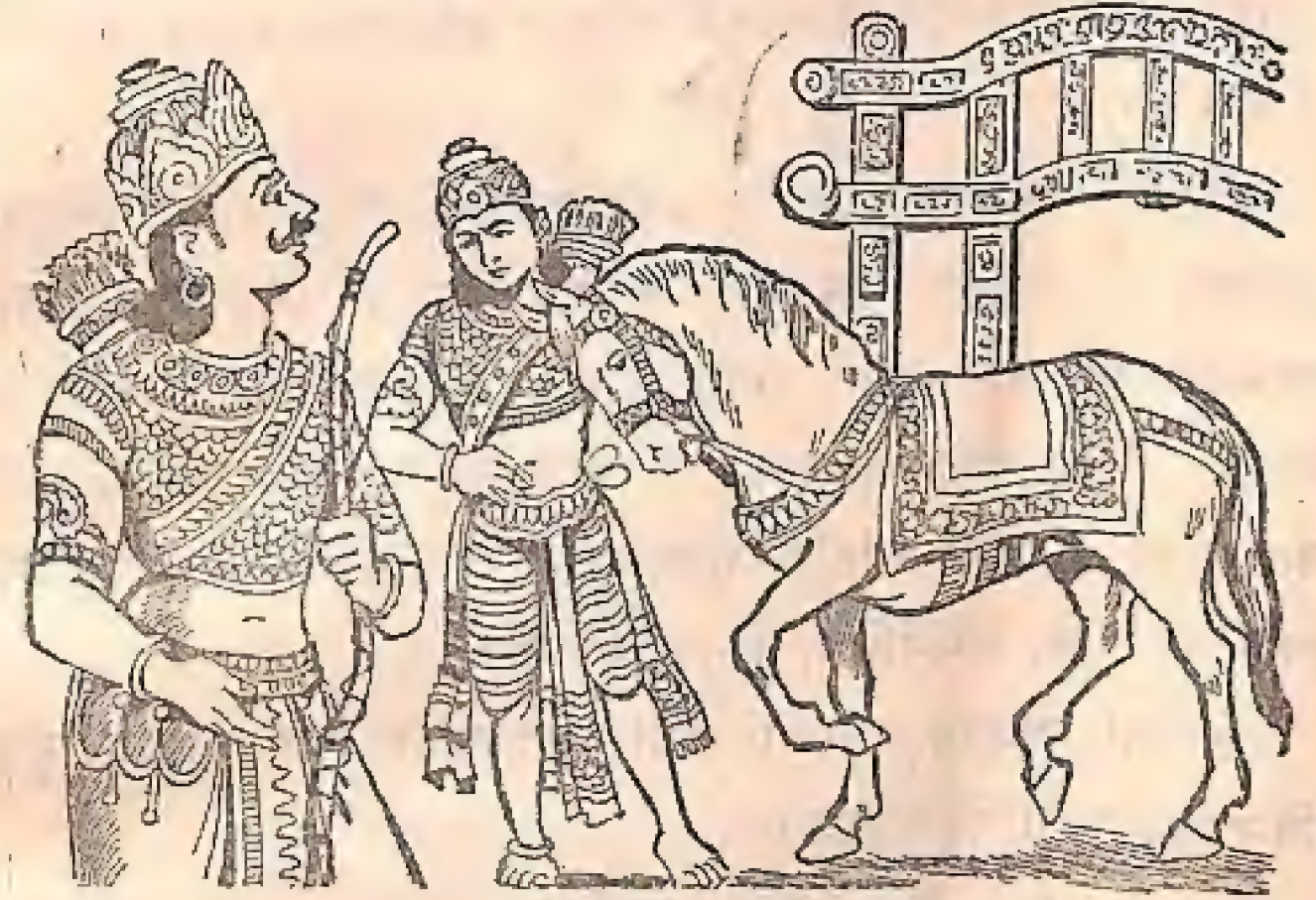
ডাঙৰ কবি পৰ্বতটো যেন কবি দিওঁ, তাৰে হেঁচাত যদি কিছুমান কোঁৱৰৰ সৈন্য মৰে তেওঁ ভাল। সঁচাকৈ সেয়ে হ'ল। মেঘৰ মাজৰপৰা ঝুঁজ কবি থাকোঁতে থাকোঁতে ঘটোৎকচ পৰ্বতখন পৰা দি পৰি গ'ল। কোঁৱৰৰ বহু সেনা তাৰে হেঁচাত চেপেটা লাগিল।

আমাৰ বড়ো জাতিটোৱে কয়, এই বীৰজনৰেই বংশ-পৰিয়াল তেওঁলোক। হিড়িম্বাৰ নামেৰে অসমৰ পুৰণি কছাৰী ৰাজ্যখনকেই হেবন্দ দেশ বুলিছিল।

॥ বক্ৰবাহনৰ কথা ॥

অৰ্জুন এবাৰ তাৰ্থ ফুৰিবলৈ যাওঁতে গন্ধৰ্ব আৰু নাগৰাজ্য ওলাইছিল গৈ। এই দুখন ঠাই আমাৰ চুবুৰীয়া মণিপুৰ ৰাজ্য আৰু নগা পৰ্বত। দুয়োখন দেশৰ ৰজা দুজনে অৰ্জুনক বৰ আদৰ সাদৰ কৰি দুজনী কুঁৱৰী বিয়া দি মিতিব পাতিলে। অৰ্জুন ঘৰলৈ গুচি আহিল। কিছুদিনৰ পিছত গন্ধৰ্ব জীয়াৰী চিত্ৰাঙ্গদাৰ বক্ৰবাহন নামে এটি ল'ৰা উপজিল আৰু মাকৰ যত্নত ডাঙৰ বীৰ হৈ উঠিল। অৰ্জুনৰ লগত হলে দেখা-সাক্ষাত হোৱা নাই।

কুকৰ্ণেত্ৰৰ ৰণত জিকি পাণ্ডৱসকলে ডাঙৰকৈ অশ্বমেধ যজ্ঞ এখন পাতিলে। যজ্ঞৰ ঘোঁৰা ঘূৰি পকি আহি মণিপুৰ ওলাল। সুন্দৰ

বক্ৰবাহনে চিনাকি দিওঁতে অৰ্জুনৰ বৰ খং উঠিল।

ঘোঁৰাটো দেখি বক্ৰবাহনে তাক ধৰি পেলালে। মাকে দেখিলে ঘোঁৰাটো পাণ্ডৱৰ, লগত আহিছে অৰ্জুন, ৰুধকেতু আদি মহাবীৰসকল। গতিকে যুদ্ধ এখন লাগিবই। বাপেকে পুতেকে যুদ্ধ ভাল হব নে? চিত্ৰাঙ্গদাই বুজাই বঢ়াই পুতেকক ঘোঁৰা ঘূৰাই দি অৰ্জুনৰ আগত চিনাকি দিবলৈ ক'লে। বক্ৰবাহনে এনে কৰাটো বেয়া বুলি জানিও শেষত মাকৰ কথা মতে ঘোঁৰাটো ঘূৰাই দিবলৈ গ'ল।

কিন্তু দৈবৰ লিখন, কাবোৰাৰ শাপত অৰ্জুনে আগৰ কথা পাহৰি আছিল। বক্ৰবাহনে নিজকে অৰ্জুনৰ পুতেক বুলি চিনাকি দিওঁতে

অৰ্জুনৰ বৰ খং উঠিল। তেওঁ বেয়াকৈ কিবা কিবি কথা কৈ পেলালে। তেতিয়া লাজ পাই বক্ৰবাহনে ঘোঁৰা নিদি বণ দিলে। ঘোৰ বণত পাণ্ডৱৰ সেনাবিলাকতো হাবিলেই, আনকি বক্ৰবাহনৰ হাতত অৰ্জুনৰো মূৰ উফৰি গ'ল।

শ্ৰীকৃষ্ণ অৰ্জুনৰ সখিয়েক। তেওঁ সকলো কথা জানি মণিপুৰত ওলালহি। অৰ্জুনক জীয়াবলৈ আহি দেখিলে যে অৰ্জুন আৰু বৃষকেতুৰ মূৰ দুটা নাই। নাগ ৰাজ্যৰ দুৰ্ঘট মন্ত্ৰীজনে চুৰ কৰি লৈ গৈছে। কিন্তু শ্ৰীকৃষ্ণৰ দয়াত সকলো বাধাৰ অন্ত পৰিল, অৰ্জুন বৃষকেতুতো জীলেই আনকি দুয়োপক্ষৰ যিমানবিলাক মানুহ-দুখুহ হাতী-ঘোঁৰা আদি মৰিছিল, সকলো জী উঠিল।

তেতিয়া অৰ্জুনৰ সকলো কথা মনত পৰিল আৰু পুতেকৰ যুঁজৰ বুদ্ধি-সন্ধিক শলাগিব ধৰিলে।

তেতিয়াবেপৰা নাচ গান আদিত মণিপুৰৰ বৰ নাম আৰু এতিয়ালৈকে কিছুমান নগা খেলৰৰ ভিতৰত শত্ৰুৰ মূৰ কাটি নি চ'ৰা যবত সজাই থোৱা নিয়মটো আছে বুলি শুনা যায়।

এই সাধুবোদৰপৰা এনে হেন লাগে যে ভাৰতৰ বহুল বুকুত সোমাওঁতে আদিত অলপ-অচৰপ যুঁজ-বাগৰ হৈছিল আৰু আমাৰ পুৰণি ধৰণ-ধাৰণৰ লগত আৰ্য জাতিৰ ধৰণ-ধাৰণ সামৰি লওঁতে বহু সময় লাগিছিল। হলেও সকলো কথাতে সমানে সমানে আগ বাঢ়ি গৈ আছিল।

বুদ্ধাদেৱ

আট্টে হাজাৰমান বছৰৰ আগতে নেপাল ৰাজ্যৰ নামনি ডোখৰত শুদ্ধোদন নামে এজন ক্ষত্ৰিয় ৰজা আছিল। তেওঁৰ গৌতম নামে একেটি মাত্ৰ মাউৰা ল'ৰা। সেই দেখি গৌতমক বৰ আতোল-তোলকৈ ডাঙৰ কৰিছিল। তেওঁৰ কিন্তু স্বভাৱটি বৰ গহীন আৰু শান্ত আছিল। অইন ডেকা বয়সৰ ৰাজকোঁৱৰৰ দৰে তেওঁ খেমাৰি-ধুমুলা কৰি নুফুৰিছিল। তাকে দেখি ৰজাই ভয় পালে,—কিজানি পুতেকে ৰাজ্য

এবি সন্ন্যাসীয়েই হয়। সেই কাৰণে, ষোল বছৰমান হওঁতেই বজাই বৰ বং-ধেমালি কৰি এদিন এজনী গোপা নামে কুঁৱৰীৰ লগত বিয়া পাতি দিলে। বিয়াৰ পিছতো তেওঁৰ অকলশৰীয়া ভাৱটো হলে নগ'ল।

এদিন বথত উঠি তেওঁ নগৰৰ বাহিৰৰ পিনে ফুৰিবলৈ গৈছে, এটা আলৰ বুঢ়া মানুহ তেওঁৰ চকুত পৰিল। আলহুৱা বজাৰ কোঁৱৰে এতিয়ালৈকে বুঢ়া মানুহ দেখা নাছিল। বথ চলাওঁতাজনক স্থিতি জানিব পাবিলে যে তেওঁ নিজেও হেনো পিছলৈ এদিন তেনে হ'ব লাগিব। কথাষাৰ শুনি তেওঁৰ বেয়া লাগিল। তাৰ পিছত গৈ

বুদ্ধদেৱে বুজিলে মানুহৰ দুঃখ-শোক জৰা মৃত্যু।

দেখিলে এজন বেমাৰী মানুহ, দুখত কেঁকাৰ লাগিছে। তেওঁৰে কেতিয়াবা তেনে হ'ব পাৰে বুলি যেতিয়া লগৰীয়াজনে কলে, তেতিয়া তেওঁৰ মনত আক বেয়া লাগিল। কিছু পৰ গৈ এইবাৰ এটা মৰা মানুহ দেখিলে—মিতিৰ কুটুমে কান্দি-কাটি মৰিশালিলৈ নিব লাগিছে। আকৌ গৌতমে স্থিতি, এইবোৰ কি বুলি। উত্তৰটো শুনি তেওঁৰ মন বিমৰ্ষ হৈ গ'ল। বিশেষকৈ যেতিয়া জানিলে যে সকলোৱেই এদিন নহয় এদিন এনেকৈ মৰিব লাগিব। তেওঁ বেজাৰ মনেৰে ঘৰলৈ গুচি আহিল।

তেওঁ ভাবিবলৈ ধৰিলে, ৰাজকোঁৱৰ হৈ সুখ কৰি থকাতকৈ মানুহৰ দুঃখ-শোক বেমাৰ-মৰণ আদিৰপৰা সাৰিবলৈ কিবা উপায় উলিয়াবৰ কাৰণে কাম কৰাই ভাল নহয় জানো? এনে সময়ত তেওঁৰ এটি অকণমান ল'ৰা উপজিল। মৰমে তেওঁৰ হিয়া উপচি গ'ল। কিন্তু তেওঁৰ মনত মানুহ জাতিটোলৈ মৰমে ঠাই ল'লে। এদিন ৰাতি তেওঁ মনে মনে সকলোকে এৰি মানুহৰ দুখ-শোক গুচাবৰ কিবা উপায় উলিয়াবৰ আশাত ৰাজ্য এৰি বনলৈ গুচি গ'ল। শুদ্ধোদনৰ ঘৰত হাহাকাৰ লাগিল।

তেওঁ সন্ন্যাসীৰ নিচিনা সাধু, মহন্ত আৰু জ্ঞানীলোকৰ লগত কথা পাতি ফুৰিবলৈ ধৰিলে, কিন্তু কাৰো কথা তেওঁৰ মনত নালাগিল। তেওঁ ছবছৰমান লঘোনে ভোকে ব্ৰত পালি, যোগ ধ্যান কৰি কটালে; তথাপি তেওঁ যি বিচাৰে তাক পোৱা যেন নালাগিল। শেষত এজোপা গছৰ তলত বহি ভাবি চিন্তি থাকোঁতে হঠাৎ তেওঁৰ মনত খেলালে যে ধৰ্ম বুলি লঘোনে ভোকে দেহাত দুখ দি একো লাভ নাই। তাতকৈ সজ চিন্তা কৰা, সজ কথা কোৱা, মিছা নোকোৱা, জীৱ হিংসা নকৰা, আৰু জ্ঞান পাবৰ বাবে চেষ্টা কৰিলেই মানুহৰ সকলো বিধৰ দুখ নোহোৱা হ'ব পাৰে। এনেকুৱা সহজ কথাবোৰ মানুহৰ মনত বৰ ভাল লাগিল আৰু গৌতমক বুদ্ধ অৰ্থাৎ জ্ঞানী বোলা হ'ল। লাহে লাহে তেওঁৰ কথা সকলোৱে শুনিব ধৰিলে। ভাৰতবৰ্ষৰ ধৰ্মত তেওঁ এটা নতুন যুগৰ পাতনি মেলিলে।

চাৰি কুৰি বছৰ বয়সত কুশী নগৰ নামে এখন ঠাইত তেওঁ দেহ এৰিলে।

অশোকৰ কথা

বুদ্ধদেৱ স্বৰ্গলৈ যোৱাৰ প্ৰায় ২৪০ বছৰমান পিছৰ কথা । আজি-কালি বিহাৰ ৰাজ্যৰ ঠাইত মগধ নামে এখন ডাঙৰ ৰাজ্য আছিল । তাত অশোক নামে এজন ৰাজকোঁৱৰে ভায়েক ককায়েক-

হঁতৰ লগত যুঁজ কৰি পিতাকৰ ৰাজপাটত উঠিল । তেওঁ বৰ উদ্ধত স্বভাৱৰ আছিল আৰু নিজৰ ৰাজ্য বঢ়াবলৈ কলিঙ্গ দেশ জয় কৰিবলৈ গ'ল । কলিঙ্গ দেশক এতিয়া উড়িষ্যা বোলে । এই যুদ্ধত তেওঁ জিকিল সঁচা, কিন্তু যুদ্ধত মানুহ মৰা আৰু প্ৰজা-বিলাকৰ দুখ কষ্ট দেখি তেওঁৰ মনৰপৰা যুদ্ধ কৰাৰ ইচ্ছা আৰু নাইকিয়া হৈ গ'ল ।

এই সময়তে তেওঁ উপগুপ্ত

নামে এজন বৌদ্ধ সন্ন্যাসীক লগ পালে । এনেই তেওঁৰ মনত যুদ্ধৰ দৰে হিংসাৰ কাৰ্যলৈ ঘিণ লাগি আছিল ; তাতে এই সন্ন্যাসীৰ গুৱলা কথাবোৰ তেওঁৰ কাণত পৰিল । তেওঁৰ মন বৌদ্ধ ধৰ্মৰ প্ৰতি বাককৈয়ে ঢাল খালে । তেওঁ এই নতুন ধৰ্মত শৰণ লৈ বৌদ্ধ ধৰ্ম মানুহৰ মাজত বিলাবলৈ পণ কৰিলে ।

অশোক

তেওঁ সকলো জীৱলৈ দয়া দেখুৱাবৰ কাৰণে, মানুহ আৰু পশুবিলাকৰ কাৰণে বেমাৰ-পাতি হলে দৰব দিয়াৰ দিহা কৰিলে ; অহা-যোৱাৰ সুচল কৰি বাট বান্ধি তাৰ দুয়ো কাষে গছ ক'ই দিলে ; পানীৰ কাৰণে পুখুৰী খান্দি দিলে ; জিৰাৰ ঠাই কৰি দিলে । এইবোৰ যে তেওঁ নিজ ৰাজ্যত কৰিছিল তেনে নহয়, আনৰ ৰাজ্যত ভিতৰতো কৰি দিছিল ।

বুদ্ধদেৱৰ উপদেশবোৰ সকলো মানুহে বুজিব পৰা ভাষাত শিলৰ খুঁটাত নাইবা ফলিত লিখি ঠায়ে ঠায়ে থৈ

পাহাড়ৰ গাত শিলত কটা
অশোকৰ উপদেশ বাণী ।

অশোক স্তম্ভ ।

সিংহমূৰ্তি আৰু অশোক চক্ৰ

দিছিল আৰু ভাৰতবৰ্ষৰ বাহিৰৰ দেশবোৰলৈ বৌদ্ধ ধৰ্মৰ কথা কব পৰা পণ্ডিতসকলক পঠাইছিল । আনকি তেওঁৰ নিজৰ পুতেক আৰু

জীয়েককো সিংহলত ধৰ্ম বিলাবলৈ পঠাইছিল। তেওঁৰ যত্নৰ ফলতে তিব্বত, চীন আৰু ইজিপ্ট আদি দেশৰ মানুহে বৌদ্ধধৰ্ম লয়। আজিও জাপান, ব্ৰহ্মদেশ আদি ঠাইত বৌদ্ধ ধৰ্মই ঘাই ধৰ্ম।

আমাব দেশৰ জাতীয় পতকাত থকা চক্ৰটো আৰু ৰাজ্যৰ প্ৰধান চাব হিচাপে লোৱা সিংহ তিনিটাৰ মূৰ্তিটো অশোকৰ শিলৰ খুঁটাৰে থকা আৰ্হিবপৰা লোৱা। পৃথিৱীৰ বুৰঞ্জীত অশোকৰ দৰে ডাঙৰ মনৰ বজা নাই বুলিলেই হয়। তেওঁৰ দিনত আমাব দেশত বহু ফালে বহু উন্নতি হৈছিল।

ভাস্কৰ বৰ্মণ

এতিয়াবপৰা প্ৰায় ১৩৫০ বছৰ আগতে উত্তৰ ভাৰতত হৰ্ষবৰ্ধন নামেৰে এজন ডাঙৰ বজা আছিল। তেওঁৰ ৰাজ্য পশ্চিমে গুজৰাটলৈ আৰু পূবে বঙ্গোপসাগৰলৈ বিয়পি আছিল। তেওঁ ৰাজপাটত উঠাৰ সময়ত কামৰূপৰ বজা ভাস্কৰ বৰ্মণৰ কটকী হংসবেগে গৈ নানাবিধ, সুন্দৰ উপহাৰ দি তেওঁৰ লগত বন্ধুতা পাতিলে। সেই উপহাৰৰ ভিতৰত আছিল বহু ধন-সোণ, গঁড়ৰ ছালৰ ঢাল, পাটৰ কাপোৰ, সাঁচি-পাতত লিখা পুথি, গন্ধ-কলাই, কৰ্পূৰ আৰু তামোল-পাণ আদি।

তেতিয়া হৰ্ষবৰ্ধনৰ ৰাজ্যত নালন্দা নামে এখন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বৰ খ্যাতি আছিল। তাত পঢ়ি বৌদ্ধ ধৰ্মৰ কথা ভালকৈ জানিবৰ মনেৰে চীন দেশৰপৰা হিউ-এন-চাং নামে এজন মহাপণ্ডিত আহি পালে। তেওঁ আহিছিল হিমালয়ৰ মাজে মাজে থকা সুবসুৰীয়া পৰ্বতীয়া বাটে বাটে। হৰ্ষবৰ্ধনে এনেজন বিদেশী পণ্ডিতক পাই বৰ আদৰ যত্ন কৰি পঢ়া-শুনাৰ সকলো সা-সুবিধা কৰি দিলে। তেওঁ পাঁচ বছৰ নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়ত থাকিল।

ভাস্কৰ বৰ্মণে পঢ়া-শুনা কৰা মানুহক বৰ ভাল পাইছিল। সেই দেখি তেওঁ পণ্ডিতজনক তেওঁৰ ৰাজ্যলৈ মাতি কটকী পঠালে। প্ৰথমতে বোলে হিউ-এন-চাং আহিব নুখুজিছিল, কিন্তু নালন্দাৰ মুখ্য অধ্যাপক শীলভদ্ৰই কামৰূপৰ বজাৰ গুণৰ কথা কোৱাত তেওঁ আহি ৰাজধানী প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰ অৰ্থাৎ গুৱাহাটী পালেহি।

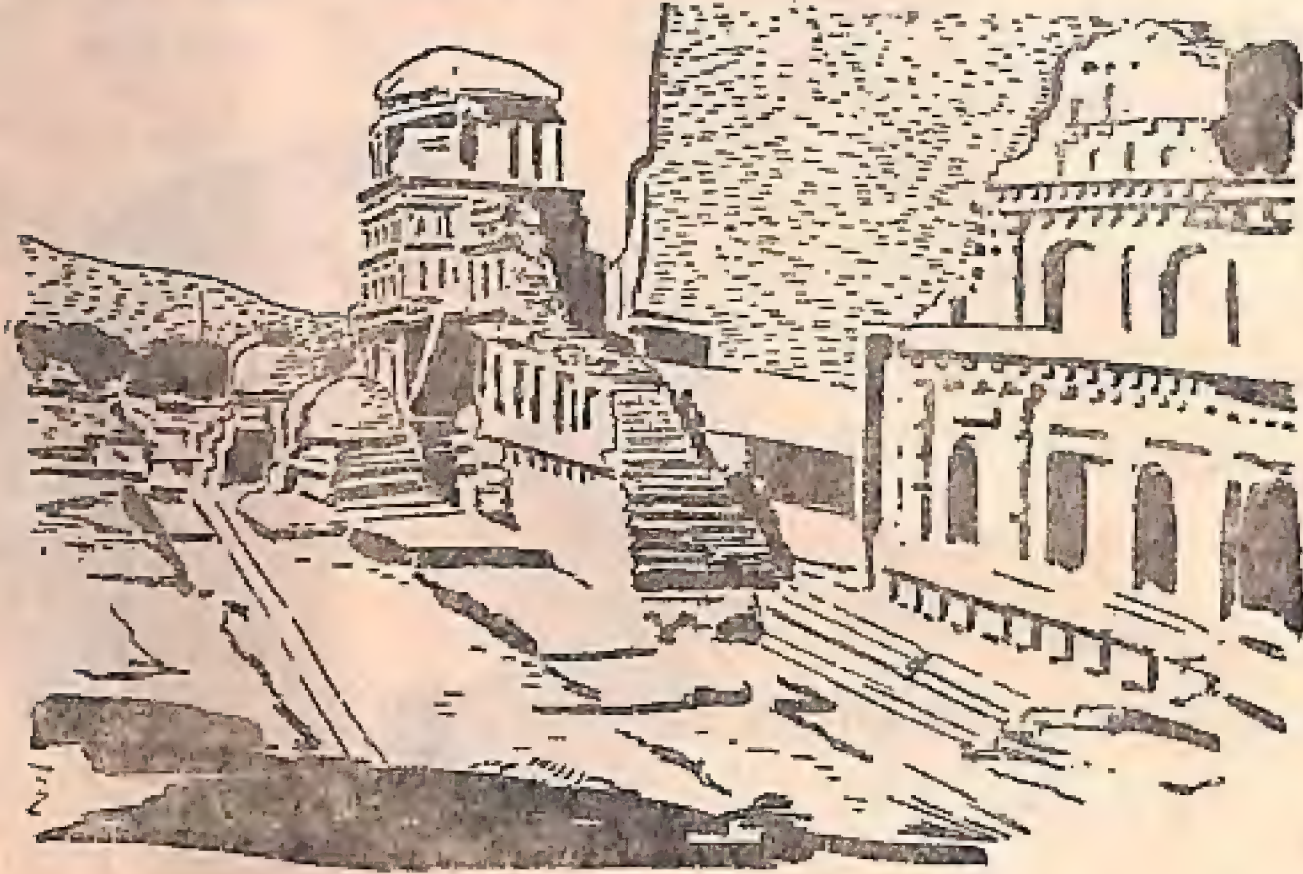

হৰ্ষবৰ্ধন

পণ্ডিতজনৰ স্বভাৱ চৰিত্ৰ আৰু কথা-বতৰা শুনি ভাস্কৰ বৰ্মণ মোহ গ'ল। পণ্ডিতেও তেওঁৰ জানিবৰ আগ্ৰহ আৰু ধৰ্মভাৱ দেখি বৰ ভাল পালে। গতিকে আজি যাম কালি যাম কৰোঁতে তেওঁৰ বহুদিন হৈ গ'ল। ইফালে হৰ্ষবৰ্ধনে বাট চাই আমনি পালে। তেওঁ

দূত পঠিয়াই পণ্ডিতজনক লগতে পঠাই দিবলৈ আদেশ দিলে আৰু কনৌজত এখন বৌদ্ধমেললৈ তেওঁক মাতি পঠালে। ভাস্কৰ বৰ্মণে পণ্ডিতক পঠাবলৈ টান পাই কৈ পঠালে বোলে লাগিলে হৰ্ষবৰ্ধনে কামৰূপৰ বজাৰ মূৰটোকে নিব পাবে, তথাপি পণ্ডিতক নপঠায়। দূতে গৈ হৰ্ষবৰ্ধনক সকলো কথা কোৱাত হৰ্ষবৰ্ধনে খঙেৰে কৈ পঠালে,

নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়

বোলে বজাই যি দিব খুজিছে তাকেই দিয়ক তেনেহলে। ভাস্কৰ বৰ্মণ পাত্ৰ-মিত্ৰ সকলোৰে সৈতে সভাত বহি আছে, এনেতে হৰ্ষবৰ্ধনে পঠোৱা মানুহ যোবাই আহি তেওঁ কোৱা কথাষাৰ কলে।

ভাস্কৰ বৰ্মণে শুনি খং আৰু লাজত বঙা পৰি গ'ল। তেওঁ তৎক্ষণাত সিংহাসনৰপৰা নামিল আৰু তৰোৱাল উলিয়াই নিজৰ মূৰ নিজে কাটিবলৈ ওলাল। পিছে সকলোৱে বাধা দিয়াত সেই কাম কৰিব

নোৱাৰিলে। তেওঁ শেষত কলে বোলে হৰ্ষবৰ্ধনে ভাবিছিল হব পায় যে কামৰূপৰ বজাই নিজৰ কথা বাখিব নোৱাৰিব। কিন্তু তেওঁৰ যে সেইটো ভুল তাক দেখুৱাব খুজিছিলোঁ। হিউ-এন-চাঙে কলে বোলে

আপুনি যি মূৰেৰে বুদ্ধক সেৱা কৰিছে সেই মূৰ আপুনি এনেকৈ আনক দি পেলাব নোৱাৰে। তাকৈ ব'লক দেহাৰে সৈতে মূৰ লৈ যাওঁ।

বজা সেই কথাত মান্তি হৈ হৰ্ষবৰ্ধনক লগ পাবলৈ পাণ্ডতে সৈতে বৰ পয়োভৰেৰে ওলাল। ৫০০ হাতী, সোণৰ দোলা আৰু অলেখ মানুহ-ছুৰুহ লগত ললে। হৰ্ষবৰ্ধন তেতিয়া বঙ্গদেশৰ বাহুবত আছিল। তাৰপৰা তেওঁ গঙ্গাৰ দক্ষিণ পাৰেদি পশ্চিম মুখে গৈ থাকিল আৰু ভাস্কৰ বৰ্মণ যাব ধৰিলে উত্তৰ কূলেদি। দুয়ো গৈ কনৌজ পাণ্ডতে তিনি মাহ লাগিল। তাতে দুয়ো

হিউ-এন-চাং

বন্ধুৰে আকৌ মিল হ'ল। তাত এখন ডাঙৰ মেল পাতিলে, সকলো ফালৰ বজাসকল আছিল। কামৰূপৰ বজাই তাত প্ৰথম শাবীত

হৰ্ষবৰ্ণনৰ কাষতে জাকত জিলিকা হৈ বহিবলৈ পালে। ইয়াৰ পিছত গঙ্গা আৰু যমুনা নৈ য'ত লগ লাগিছে তাতো এখন বৰ ডাঙৰ বৌদ্ধমেল হ'ল। ভাস্কৰ বৰ্মণ তালৈকেও গ'ল। ইয়াৰপৰাই চীনা পণ্ডিতজন ঘৰলৈ গ'ল। বহুতে তেওঁক বহু ভাৰ-ভেঁটা দিছিল কিন্তু তেওঁ সেইবোৰ একো নললে, বাট খৰচ বুলি অলপ ধন-সোণ, ভাস্কৰ বৰ্মণে দিয়াৰ ভিতৰত নোমৰ জাপ দিয়া এটা দীঘল চোলা, আৰু বহুত পুথি-পত্ৰ লৈ তেওঁ ভাৰতবৰ্ষৰপৰা বিদায় ললে। তেতিয়া ৬৪৪ খৃঃ অৰ্থাৎ এতিয়াৰপৰা ১৩২৩ বছৰ আগত। এইটোৱে অসমৰ বুৰঞ্জীৰ প্ৰথম সঠিক তাৰিখ। ইয়াৰ পিছতো অন্ততঃ ছ বছৰ পিছলৈ তেওঁ জীয়াই থকাৰ প্ৰমাণ পোৱা গৈছে।

হিউ-এন-চাংএ আমাৰ দেশ, মানুহ আৰু বজাৰ বিষয়ে টোকা লিখি গৈছিল। তাৰপৰা জানিব পাৰি, ভাস্কৰ বৰ্মণে বিদ্যা শিক্ষাত বৰ উৎসাহ দিছিল, প্ৰজাবিলাক বৰ বলী, শক্তিমন্ত্ৰ, আৰু বুধিয়ক; তেওঁলোকৰ মনত বখা শক্তি বৰ বেছি আৰু লিখা-পঢ়া শিকিবলৈ বৰ মন। তেওঁলোকৰ ভাষা ভাৰতৰ মাজ ভাগৰ ভাষাৰ লগত বৰকৈ মিলে। বৌদ্ধ ধৰ্মত মানুহৰ বিশ্বাস নাই, বজাও বৌদ্ধ নহয়—কিন্তু বৌদ্ধ সাধুসকলক তেওঁ বৰ সন্মান কৰে। দেশখন বৰ সাকৰা, প্ৰজাবিলাকৰ খেতিত বাপ; কঁঠাল আৰু নাবিকল তেওঁলোকে বহু কৰি ৰোৱে।

কমতাপুৰ ৰাজ্য আৰু মুছলমান অহাৰ কথা

ভাস্কৰ বৰ্মণৰ প্ৰায় ৫০০ বছৰ পিছত কামৰূপ ৰাজ্যৰ পশ্চিম ভাগত কমতাপুৰ নামে এখন নতুন ৰাজ্য হৈছিল। তাৰ প্ৰথম ৰজাজনৰ নাম আছিল নীলধ্বজ। তেওঁ হেনো সৰুতে এজন বামুণৰ গৰখীয়া আছিল, পিছত বামুণজনৰ বুধিমতে চলি কেনেকৈ ৰজা হ'ল। তেতিয়া মহম্মদ ঘোৰী নামে আফগানিস্থানৰ ফালৰ ৰজা এজনে ভাৰতত নতুনকৈ এখন ৰাজ্য পাতিছিল। তেওঁৰ তলতীয়া সেনাপতি এজনে কমতাপুৰ জয় কৰিবলৈ বঙ্গদেশৰ পৰা আগুৱাই আহিল। কিন্তু কামৰূপৰ পাহাৰবিলাকৰ ওচৰ পাওঁতেই নীলধ্বজৰ সৈন্যই তেওঁক বেড়ি ধৰিলে আৰু তয়াময়া যুঁজৰ পিছত মুছলমান সৈন্য পলাবলৈ বাধ্য হ'ল। কিছুমান সৈন্য বন্দী হ'ল আৰু কিছুমানে নিজ দেশলৈ ঘূৰি যাবৰ মন নকৰি কামৰূপকে নিজৰ দেশ বুলি থাকি গ'ল। এনেকৈয়ে প্ৰথমে আমাৰ এই ফালে মুছলমান ধৰ্মী মানুহ আহিল।

মহম্মদ ঘোৰী

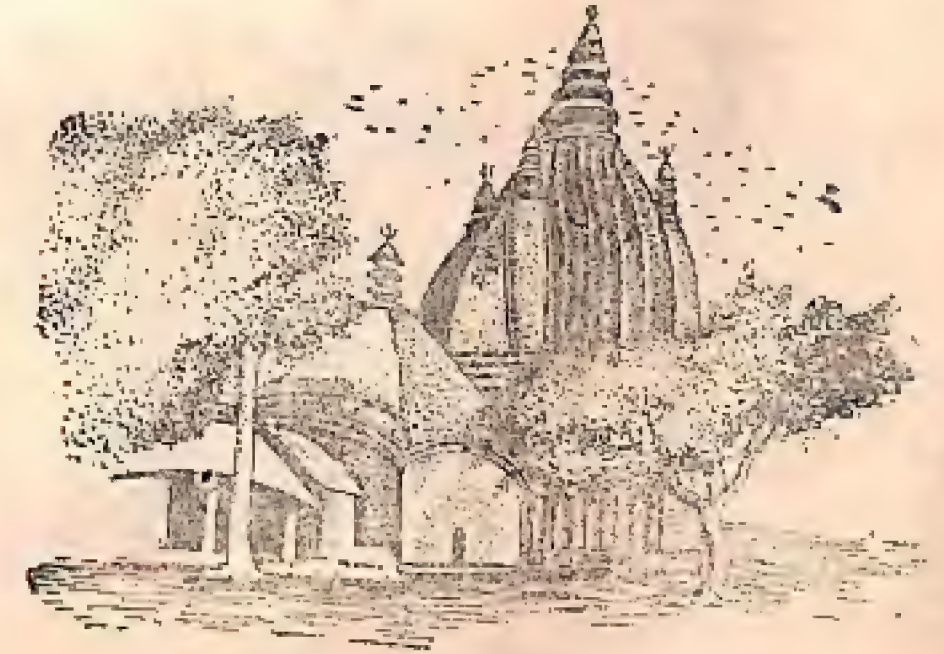
কমতাপুৰ ৰাজ্য হলে সৰহ দিন তিষ্ঠি থাকিব নোৱাৰিলে। নীলান্ধৰ নামে এই বংশৰ শেষ ৰজাজন বৰ পৰাক্ৰমী হৈ উঠিছিল। তেওঁ কবতোৱা নৈবপৰা পূবে বৰনদীলৈ ৰাজ্যৰ সীমা বঢ়ালে আৰু আগতে মুছলমানসকলে দখল কৰা কিছুমান ঠাই কাঢ়ি আনিলে। তেওঁ ঠায়ে ঠায়ে ডাঙৰ আৰু দীঘল আলি বন্ধাইছিল। সেই আলিৰ চিন এতিয়াও কোচবিহাৰ, বংপুৰ আৰু বগুৰা জিলাৰ মাজত আছে।

কিন্তু অলপ দিনৰ ভিতৰতে তেওঁৰ ৰাজ্যত গোলমালে দেখা দিলে। তেওঁৰ মন্ত্ৰী আছিল শচীপাত্ৰ নামে এজন বুধিয়ক বামুণ। হঠাৎ কিবা ভিতৰুৱা কথাত ৰজাই তেওঁৰ পুতেক মনোহৰক মনে মনে মাৰি পেলালে। শচীপাত্ৰই কথাটো জানি গজাত গা ধুবলৈ যোৱাৰ ছল কৰি ৰাজ্য এৰি গুচি গ'ল আৰু ওচৰচুবুৰীয়া গোব নামে ৰাজ্যৰ নবাবৰ ওচৰ পালেগৈ। আগবপৰাই মুছলমানবিলাকে এই দেশ লবলৈ বণ কৰি আছিল। এতিয়া তেওঁলোকে ভালকে পালে। শচীপাত্ৰৰ বুধিমতে গোবৰ নবাবে যুঁজ কৰিবলৈ আহিল। কিন্তু প্ৰথম ছোৱাত তেওঁলোক কমতাৰ সৈন্যক বলে নোৱাৰিলে। তেতিয়া তেওঁলোকে বুধি কৰি নীলান্ধৰলৈ কটকী পাঠিয়াই কোৱালে বোলে তেওঁলোকে বাবে বাবে ঘাটিছে আৰু যুঁজ নকৰে,— গোবলৈ উলটি যাব। পিছে যোৱাৰ আগতে নবাবৰ বেগমে মহাবাণীৰ লগত চিনাকি হৈ যাব খোজে। মহাবাজে দয়া কৰিলেই হয় এতিয়া।

নীলান্ধৰে কলে, বাক সেয়ে হ'ক। তেতিয়া বেগম অহা বুলি বহুত ঢাকনি দিয়া দোলা আহি ৰজাৰ কাৰেং সোমাল। কোনোৱে পৰীক্ষা কৰি নাচালে। আঁচলতে দোলাবোৰত আছিল ঢাল, তৰোৱাল

আৰু দোলাভাৰীবোৰ আছিল পাকৈত মুছলমান সৈন্য। তেওঁলোকে চকুৰ পাঁচাত ৰজাক বন্দী কৰি লৈ যাকে যেনেকৈ পালে মাৰি-কাটি খাষ্টাং কৰিবলৈ ধৰিলে। কমতাৰ সৈন্যবিলাকে সাজু হবই নাপালে। সকলোৰে মনত ভয় সোমাই গ'ল। লগে লগে বাহিৰপৰাও গোবৰ সৈন্যই খেদি আহিল। এনেকৈ এই ডাঙৰ ৰাজ্যখন ধ্বংস হৈ গ'ল।

মুছলমানসকলে যদিও কামৰূপ ৰাজ্যখন তলতীয়া কৰিব খুজিছিল তথাপি তেওঁলোকে নোৱাৰিলে। তেওঁলোকে বেলেগ বেলেগ সময়ত চাৰিকুৰি পাঁচ বছৰৰ ভিতৰত আৰু দহ বাৰ আমাব দেশৰ লগত বণ দিছিল কিন্তু একো কৰিব পৰা নাছিল।

আহোমসকল আৰু স্বৰ্গদেৱ চুকাফা

পাটকাই পৰ্বতৰ উত্তৰ পূবে ভৈয়ামত মুংবিমুংৰাম নামে ৰাজ্য
এখনত টাই নামে এটা জাতিৰ মানুহে ৰাজ্য পাতি আছিল।
তেওঁলোক বৰ বলী আৰু সাহসী আছিল। কিছুমান দিনৰ পিছত
চুকাফা নামে সেই জাতিৰ এজন কোঁৱৰে হঠাৎ সেই ৰাজ্যবপৰা ওলাই

চুকাফা নগা পৰ্বতৰ মাজেৰে আমাৰ দেশ সোমাল।

আছিল। তেওঁ লগত আনিলে তেওঁলোকে পূজা কৰা চোমদেও
নামে মূৰ্তি এটা, ল'বাই তিবোতাই ধৰি ৯০০ মান মানুহ, ৩০০ মান

বগুৱা ঘোঁৰা, ৮ জন বিষয়া, দুজন মন্ত্ৰী আৰু দুটা হাতী। তেওঁলোক
নগা পৰ্বতৰ মাজেৰে ডাঠ হাবিৰ মাজে মাজে আহোঁতে কোনো কোনো
ঠাইত নগাবিলাকে বাধা দিছিল, কিন্তু তেওঁক বলে নোৱাৰিলে।
তেওঁ দয়া মৰম নোহোৱাকৈ শত্ৰুবিলাকক দমাই আহি সমান ঠাইত
ওলালহি। এই কথা প্ৰায় ৭৪০ বছৰ আগৰ। সেইবিলাক ঠাইত
মৰাণ বৰাহী আদি ফৈদবিলাকে একোখন ৰাজ্য পাতি আছিল।
চুকাফাৰ সৈন্যৰ হাতত তেওঁলোক হাবিল। এখন দুখনকৈ বণত
জিকি তেওঁ দিকবাই নৈবপৰা ভবলী নৈলৈকে দখল কৰিলে আৰু
শিৱসাগৰৰ চবাইদেওত ৰাজধানী পাতি ললে। তেওঁ দুকুৰি বছৰমান
ৰজা হৈ আছিল।

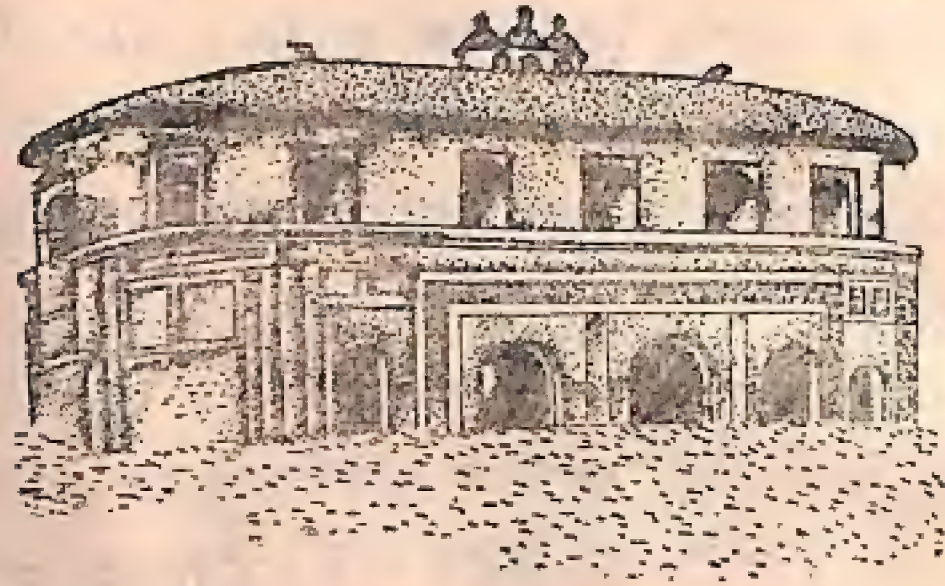
তেওঁৰ নাম সকলো ফালে জনাজাত হৈ পৰিল। বহু মানুহে
কয়, নতুনকৈ অহা এই ফৈদটোক সাহ আৰু বল দেখি তেওঁলোকক
সকলোৱে অসম (অৰ্থাৎ যাব সমান নাই) বুলিবলৈ ধৰিলে। আৰু
আন ঠাইৰ মানুহৰ মুখত দন্ত্য 'স'টো 'হ'ৰ দৰে ওলোৱাৰ কাৰণে তেওঁ-
লোকে নিজক অহম বুলি কোৱা
হ'ল। পিছলৈ লাহে লাহে সেই
শব্দটোৱেই আহোম হৈ পৰিল।
এই কথা সঁচা হবও পাবে নহবও
পাবে।

যিহ'ক নতুনকৈ অহা এই
ফৈদটোৱে পুৰণি কামৰূপত নতুন
যুগৰ পাতনি মেলিলে। তেওঁলোকে লোৱা দেশখনৰ নাম অসম
হ'ল, ভাষাৰ নাম অসমীয়া হ'ল, সকলো মানুহেই অসমীয়া বুলিলে
আহোম ৰজাৰ চাব-মোহৰ

ভাল পোৱা হ'ল। আহোমবিলাকৰ যদিও নিজ ভাষা আছিল তথাপি তেওঁলোকে এই দেশৰ ভাষাবেহে কথা কোৱা হ'ল আৰু শেষত নিজৰ ভাষা পাহৰি পেলালে। পুৰণি পুৰোহিত বংশৰ অলপ কেজনমান পণ্ডিতেহে এতিয়া আহোম ভাষা জনা বুলি কব পাৰি। আহোমবিলাকে সদিয়াৰপৰা মানাইলৈ কটকটীয়াকৈ ৰাজ্য বঢ়াই সেই ডোখৰ ১৪ বাৰ দিল্লীৰ সম্ৰাটসকলৰ হাতৰপৰা বাখিছিল। সেয়েহে আজি ভাৰতবৰ্ষত

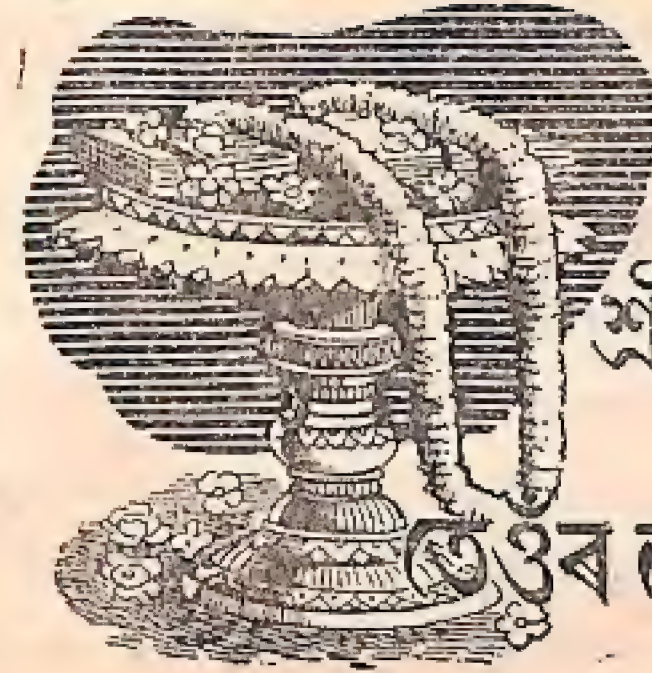

বংপুৰৰ বংঘৰ

এই ঘৰত বহি ৰজা-ৰাজবিষয়াসকলে খেল-ধেমালি চাইছিল।

অসমৰ নামৰ এখন ৰাজ্য থাকিব পাৰিছে। নহলে পুৰণি কামৰূপৰ আন ভাগত পৰা কোচবিহাৰ, বংপুৰ, জলপাইগুৰি আদি ঠাইৰ দৰে আন ৰাজ্যই নি চিন মাৰি পেলালেহেঁতেন।

আহোমবিলাকে আমাৰ দেশলৈ বুৰঞ্জী লিখা অভ্যাসটো আনিলে। আগতে এই কামটো বৰ পৰিপাটিকৈ কৰা নহৈছিল। বুৰঞ্জী শব্দটো আহোম ভাষাৰ শব্দ। তেওঁলোকে আমাৰ দেশখনক মুংছুন চুণ খাম অৰ্থাৎ সোণৰ বাগিছাৰে ভৰা দেশ বুলিছিল।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ

৩২

তেওঁৰ লগৰীয়াসকল

পাঁচশ বছৰমানহে হ'ল, আমাৰ দেশত এটা বৰ বেয়া দিন পৰিছিল। সেই সময়ত দেশত ঠায়ে ঠায়ে আহোম ৰজা, কছাৰী ৰজা আৰু বাৰ ভুঞা বোলা কিছুমান বিষয়াৰ মাজত সদাই যুঁজ-বাগৰ লাগি থাকিছিল। মানুহে সুখে শান্তিৰে থাকিব নোৱাৰিছিল। তাৰ কাৰণে দেশৰ মানুহৰ ধৰ্মতো আউল লাগি উঠিছিল। ভাল নিয়ম-নীতিবোৰলৈ বহুতৰে হেলা হ'ল, ঈশ্বৰত বিশ্বাস হেৰাল, দেও-ভূত আদিৰ পূজা বাঢ়িব ধৰিলে, বলি কাটি জীৱ-জন্তুলৈ দয়া মৰম পাহৰিলে, ধৰ্মৰ কাম বুলি বহুত বেয়া কাম কৰিবলৈকো মানুহে ভাল পোৱা হ'ল আৰু কিছুমান মানুহে এইবোৰ কামৰ ব্যৱসায় কৰি চলিবলৈ ধৰিলে।

এনে সময়তে নগাঁৱৰ বৰদোৱা নামে ঠাইত শঙ্কৰদেৱ নামে এজন মহাপুৰুষৰ জন্ম হ'ল। তেওঁ অলপ বয়সতে লিখা-পঢ়া শিকি বৰ পণ্ডিত হৈ উঠিল, লগে লগে তেওঁৰ গাৰ বল আৰু মনৰ বল বাঢ়ি উঠিল।

তেওঁ নাট, গীত আদিতো পাকৈত হ'ল। দেশৰ বেয়া কথাবোৰ তেওঁৰ চকুত পৰিল আৰু সেইবোৰ গুচাবলৈ মন মেলিলে।

এদিন তেওঁ 'চিহ্ন-যাত্ৰা' নামৰ এখন ভাৱনা পাতিলে। তাত তেওঁ বৈকুণ্ঠখন কেনেকুৱা তাকে দেখুৱালে। তাত তেওঁ ডাঙৰ ছবি আঁকি, আজি-কালি বঙ্গমঞ্চৰ (থিয়েটাৰ) দৃশ্যপটৰ (চিন) কাম কৰিলে। তেওঁৰ সময়ত ভাৰতত ক'তো 'চিন' ব্যৱহাৰ হোৱা নাছিল। ভাৱনাত ভাৱদীয়া আৰু খোল বজোৱাৰপৰা বহুত কাম তেওঁ নিজে লৈছিল। ভাৱনা দেখি মানুহ ভোল গ'ল। সকলোৱে জানিলে তেওঁ এলাপেচা মানুহ নহয়। পিছদিনা দুজনমান বৰ জনা মানুহে তেওঁক গুৰু বুলি ধৰ্মৰ কথা শুনিব ধৰিলে। এনেকৈ তেওঁ কেবাজনো সজ মানুহ লগবীয়া কৰি লৈ তীৰ্থ ফুৰিবলৈ গ'ল। বাৰ বছৰ তেওঁ খোজ কাঢ়ি ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰায় সকলো তীৰ্থ ফুৰিলে

আৰু জ্ঞানী পণ্ডিত আৰু সাধু মহন্তৰ লগত কথা-বতৰা হৈ শেষত ঘৰলৈ ঘূৰি আহিল।

দলে দলে মানুহে আহি তেওঁৰপৰা ধৰ্মৰ কথা শুনিব ধৰিলে, আৰু তেওঁ সকলোকে গীতা

আৰু ভাগৱতৰ সাৰ

কথাবোৰ বুজাব ধৰিলে। গাঁৱে গাঁৱে নামঘৰ হবলৈ ধৰিলে আৰু মানুহে ভাল নিয়ম-নীতি মতে চলিবলৈ লাগিল। কিন্তু ঘিৰিলাকে

সাঁচিপতীয়া পুথিত

অসমীয়া চিত্ৰ-বিজ্ঞান নিদৰ্শন :

ঘোঁৰা, হাতী, প্ৰজা, বৰফুকন—দক্ষিণপাট সত্ৰৰ পুথি।

অজামিলৰ উপাখ্যান—বমদূতে নিব ধৰিছিল বিষ্ণুদূতে বক্ষা কৰিছে।

—দক্ষিণপাট সত্ৰৰ পুথি।

শ্রীকৃষ্ণ বাহী বজাই গৰু চৰাইছে—চিত্ৰভাগৱত।

আগেয়ে ধৰ্মৰ ভুৱা দি ধন আৰ্জিছিল, তেওঁলোকে গৈ আহোম বজাক লগালে বোলে, শঙ্কৰে মানুহক বেয়া কথাবোৰ শিকাই দেশখন ভাঙিব দিহা লগাইছে। বজাই হলে সেইবোৰ কথাত কাণ নিদিলে।

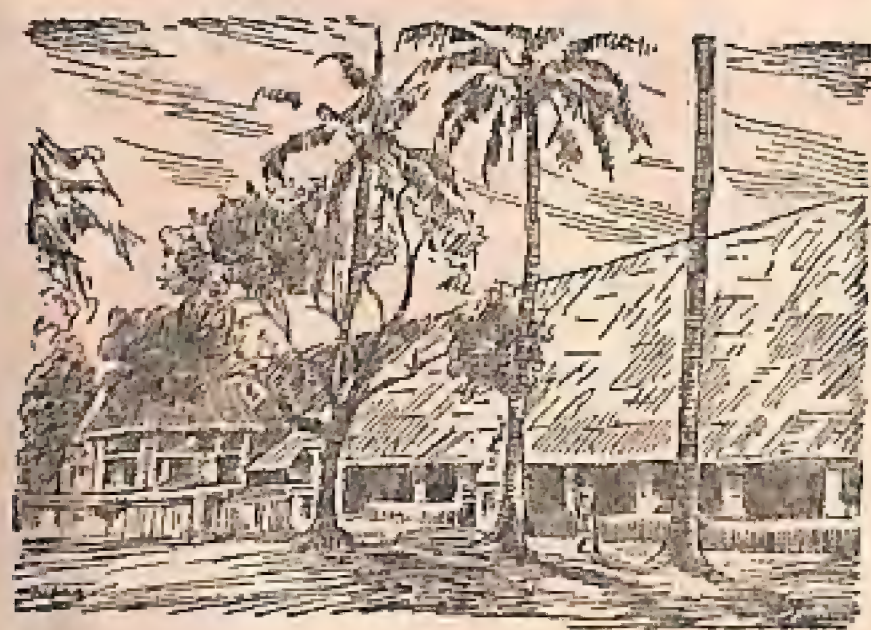

পাটবাউসী সত্ৰৰ কীৰ্ত্তন-ধৰ

আমাৰ দেশৰ সাধু

পিছত এদিন শঙ্কৰদেৱৰ জোঁৱায়েক এজনক বজাই বিনা দোষত কটাই পেলালে। এই কথাত তেওঁ বৰ দুখ পাই, তেওঁৰ লগৰীয়া ভকতসকলোৰে সৈতে আহোমৰাজ্য এৰি কোচৰাজ্যত সোমাল আৰু পাটবাউসীত থাকিলহি। ইয়াত তেওঁ মনপুতি বৰগীত, নাট আৰু ধৰ্ম পুথি লিখি মানুহক তেওঁৰ কথা বুজাবলৈ ধৰিলে। এই কামত মাধৱদেৱ নামে এজন তেওঁৰ শিষ্যই তেওঁক বৰকৈ সহায় কৰিছিল। কোচৰাজ্যৰ যুৱৰাজ চিলাৰায়ে তেওঁক বৰ ভাল পালে কিন্তু ইয়াতো আগৰ দৰে কেইজনমান মানুহে বজা নবনাৰায়ণৰ আগত গোচৰ দিলে, বোলে শঙ্কৰদেৱে বেয়া কথাবোৰ শিকাই দেশৰ মানুহক বেয়া কৰিব লাগিছে।

বৰপেটা সত্ৰৰ কীৰ্তন-ঘৰ।

শঙ্কৰদেৱক বাজচ'বালৈ লৈ গ'ল। কিন্তু তেওঁৰ বিছা আৰু গুণ দেখি বজাই বৰ সন্তোষ পালে। গোচৰ দিওঁতাসকলে কোনে কথাতে শঙ্কৰদেৱক বলে নোৱাৰিলে। তেওঁৰ নাম আৰু যশ আগতলৈ বাঢ়িলহে। বজাই তেওঁক বৰ মান কৰি, তেওঁ শিকোৱা ধৰ্ম

কথা শুনিলে আৰু তেওঁ যে এজন মহাপুৰুষ এই কথা বুজি পালে।

বজাই তেওঁক পুথি লিখিবলৈ উৎসাহ দিছিল। ইয়াৰ পিছত তেওঁ আকৌ এবাৰ তীৰ্থ ফুৰি আহিল আৰু আন আন পণ্ডিতৰ হতুৱাই বহু পুথি লিখালে। অসমীয়া পুথি লিখা আৰু পঢ়ালৈ সকলো মানুহে মন দিলে। অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, নৃত্য, গীত সকলোপিনে উন্নতি হ'ল। আগৰ বেয়া নীতি-নিয়মবোৰ লাহে লাহে আঁতৰি গৈ শেত এটা ভাল অৱস্থাই দেখা দিলে। ছকুৰি বছৰ বয়সত এই মহাপুৰুষজন বৈকুণ্ঠী হয়।

নবনাৰায়ণ চিলাৰায়ৰ কোচৰাজ্য

কমতাপুৰ নগৰ মুছলমানৰ হাতত পৰিছিল যদিও, তেওঁলোকে সেই ৰাজ্য ৰাখিব নোৱাৰিলে। অলপ কেইবছৰমানৰ পিছতে সেই ৰাজ্যত কোচ জাতিৰ বীৰ এজনে মূৰ দাঙি উঠিল। তেওঁৰ নাম বিশ্বসিংহ। তেওঁ আকৌ কবতোৱাৰপৰা পূবে বৰনদীলৈকে ৰাজ্য বঢ়াই ললে। আজিৰ কোচবিহাৰ তেওঁৰ ৰাজধানী আছিল।

তেওঁৰে পুতেক নবনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায় আমাৰ দেশত বৰ ডাঙৰ কাম কৰি থৈ গৈছে। এওঁলোক দুয়োজনে সৰুতে কানীত গৈ লিখা-পঢ়া শিকিছিল। পিতাক মৰা শুনি ৰাজ্যলৈ গুচি আহিল। নবনাৰায়ণ

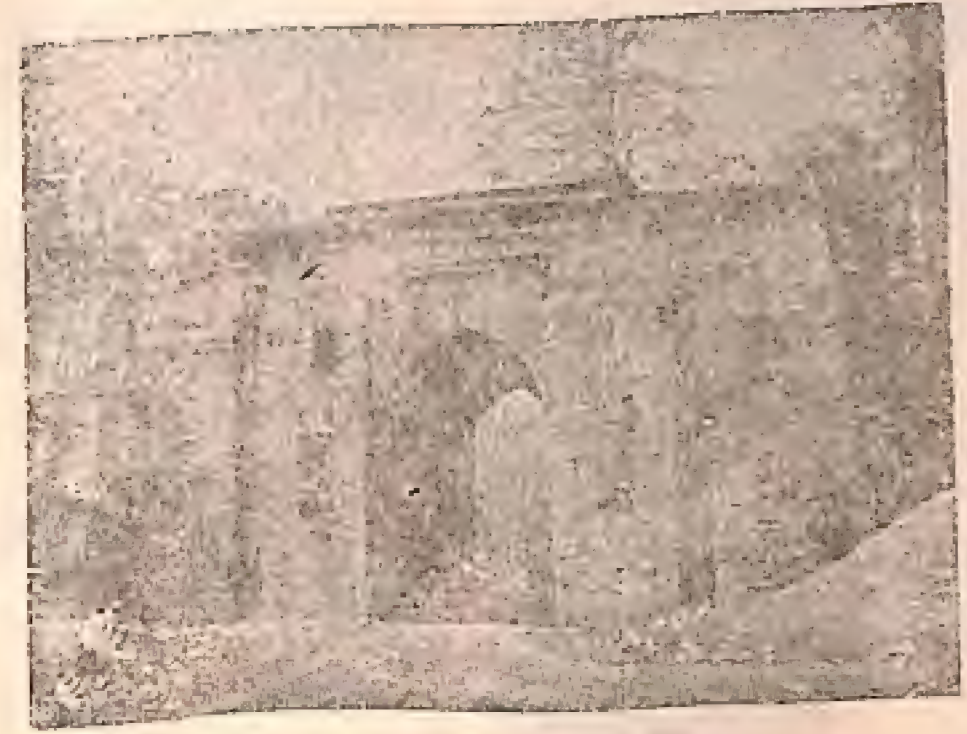
ৰজা হ'ল আৰু চিলাৰায়ক সেনাপতি পাতিলে। চিলাৰায় বৰ ডাঙৰ
বগুৱা আছিল, তেওঁ আহোমৰ লগত যুঁজিবৰ মন কৰিলে। সেই
কাৰণে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰেদি কোচবিহাৰৰপৰা উত্তৰ লক্ষীমপুৰৰ
নাৰায়ণপুৰলৈ এটা ডাঙৰ আলি বন্ধালে। সেই আলিক আজিও
গোহাঁইকমল আলি বোলে। দীঘলে তিনিশ পঞ্চাশ মাইলমান

চিলাৰায়ে ভাবিলে, যুদ্ধ কৰিলে একেলগে গৰু আৰু বামুণ মাৰিব
লাগিব। হিন্দু হৈ সেই কাম কৰে কেনেকৈ! তেওঁ যুঁজ নকৰি
গুচি আহিল। পিছত জানিলে সৈন্যবোৰ আচলতে বামুণ নহয়।
এইবাব একোতে ঠগ নাখাওঁ বুলি স্থিৰ কৰি তেওঁ আহোমৰ লগত
বৰ পাতিলে। আহোম ৰজা এইবাব ঘাট তেওঁৰ লগত মিতিবালি

মহাৰাজ নবনাৰায়ণৰ ৰাজসভা।

হব। এই আলিয়েদি গৈ কোচ সৈন্য আহোম ৰাজ্য সোমাল।
কিন্তু আহোমে তেওঁলোকৰ অহা-যোৱা বাট বন্ধ কৰি ধৰিলে আৰু
কোচ সৈন্য হাবি পলাই আহিল। দ্বিতীয়বাৰ চিলাৰায় আকৌ
গ'ল এটা ডাঙৰ ফোজ লৈ। এইবাব আহোমে কিছুমান লগুণ পিন্ধা
মানুহক গৰুৰ পিঠিত তুলি দি কোচ সৈন্যৰ লগত বৰ দিবলৈ পঠালে।

ডিমাপুৰৰ প্ৰাচীন কছাৰী নগৰৰ বাট-চ'ৰা।

পাতিলে। ইয়াৰ পিছত চিলাৰায়ে কছাৰী ৰাজ্য, মণিপুৰ, ত্ৰিপুৰা,
জয়ন্তীয়া, শ্ৰীহট্ট, খাছিয়াৰ খৈৰাম ৰাজ্য আৰু ডিমকুৱা তলতীয়া কৰি
ল'লে।

এই দৰে বল বাঢ়ি যোৱাত তেওঁ গোব ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিলে,
কিন্তু তেওঁ হাবি বন্দী হব লগীয়া হ'ল। এদিন গোবৰ নবাবৰ মাকক
দাপে খুঁটিলে আৰু চিলাৰায়ে দৰৱ দি তেওঁক ভাল কৰিলে। এই
উপকাৰৰ কাৰণে নবাবে তেওঁক বৰ আদৰ সন্মান কৰি দেশলৈ পঠাই
দিলে। ইয়াৰ দুবছৰ পিছত দিল্লীৰ সম্ৰাট আকবৰ বাদচাহে গোব

ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিলে। সেই বণত চিলাবায় আকবৰ বাদচাহৰ ফলীয়া হ'ল আৰু গোব দিল্লীৰ সম্ৰাটৰ তলতীয়া হৈ পৰিল। এই বণবপৰা উভতি আহোঁতে বাটত গঙ্গাৰ পাৰত বসন্ত বোগত তেওঁৰ মৃত্যু হ'ল।

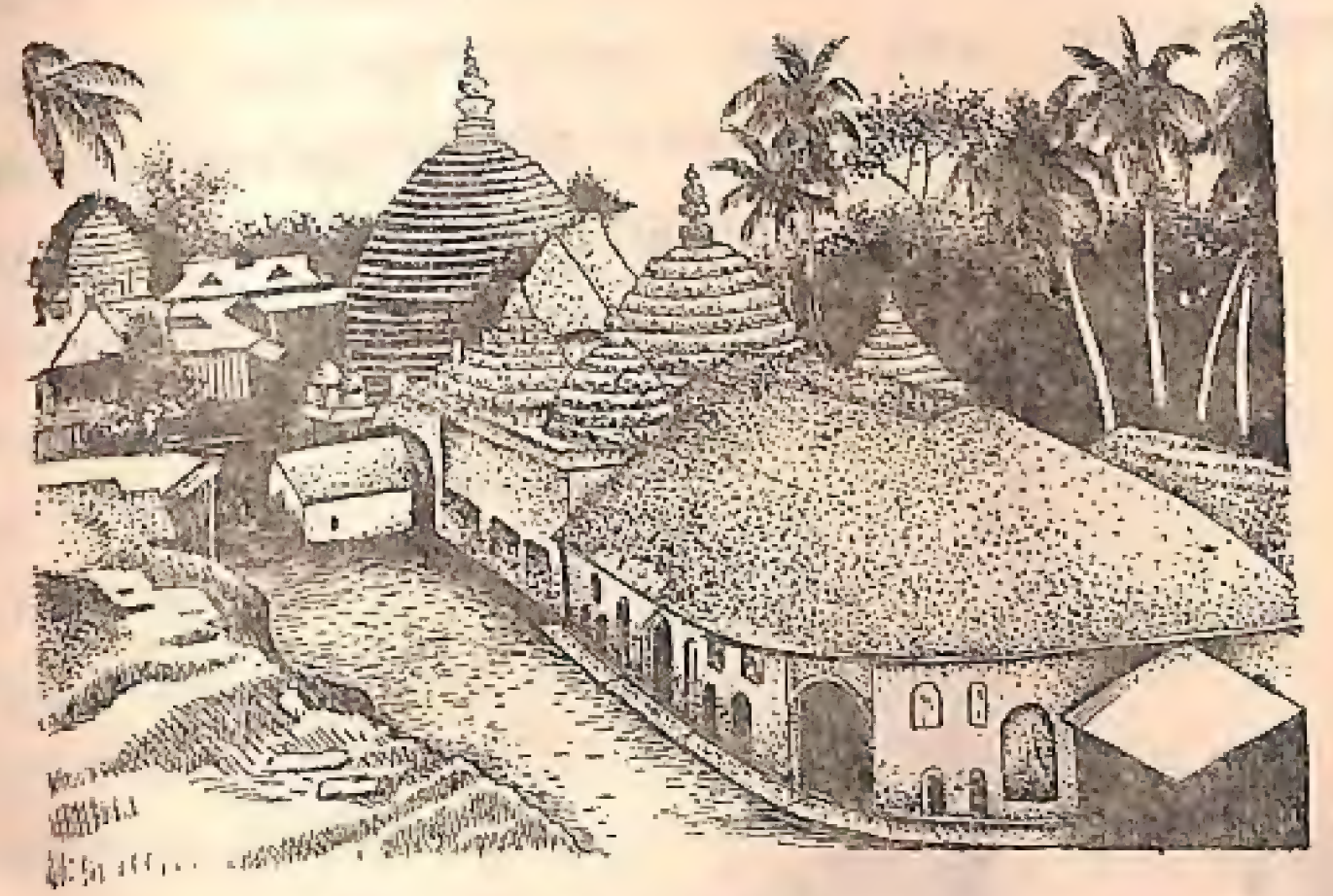

কাছাৰত থকা কছাৰী বজাৰ
শিলৰ গ্ৰন্থাৱ মূৰ্তি।

বাহিৰেও পুৰুষোত্তম বিষ্ণুবাগীশ নামে এজন পণ্ডিতে সংস্কৃত

নবনাৰায়ণ আৰু চিলাবায়ে
কামাখ্যাৰ মন্দিৰ সজাই
দিছিল। নবনাৰায়ণ যদিও
ৰজা আছিল, তথাপি ৰাজ্যৰ
কাম কাজ কৰিছিল
চিলাবায়ে। নবনাৰায়ণে
ৰাজধানীত পণ্ডিত আৰু সাধু
মহন্তসকলৰ কথা-বতৰাৰ
মাজত দিন কটাইছিল।
তেৱেঁই শঙ্কৰদেৱক দোষী
বুলি ধৰাই নিয়াইছিল, কিন্তু
তেওঁৰ মহিমা দেখি তেওঁক
পাবে মানে সহায় কৰিছিল।
তেওঁৰ দৰে ৰজা এজনৰ সহায়
নোপোৱা হলে শঙ্কৰদেৱেও
কিজানি বৰ বেছি কাম
কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন।
তেওঁৰ উৎসাহতে শঙ্কৰদেৱৰ

ব্যাকৰণ এখন লিখিছিল আৰু অনন্ত কন্দলি আৰু আন আন
পণ্ডিতে ভাগৱতৰ অসমীয়া পদ কৰিছিল।

কামাখ্যা মন্দিৰ

নবনাৰায়ণৰ পিছত কোচৰাজ্যৰ বল কমি গ'ল। কিন্তু তেওঁৰ
সহায়তে অসমীয়া ভাষা, ধৰ্ম আৰু সভ্যতাই নতুন জীৱন পালে,
যেনেকৈ আহোম স্বৰ্গদেৱসকলৰ দিনত অসমদেশ এখন ৰাজ্য হিচাপে
গঢ়ি উঠিছিল।

মহামতি আকবৰ কথা

নবনাৰায়ণ বজাৰ দিনত দিল্লীত আকবৰ নামে এজন বৰ ডাঙৰ সম্ৰাট আছিল। তেওঁ সকলো প্ৰজাকে সমান চকুৰে চাইছিল। আগৰ মুছলমান বজাসকলে মুছলমানক ভাল পাইছিল আৰু হিন্দু বা আন ধৰ্মৰ মানুহক ভাল নাপাইছিল। ছেৰ খাঁ নামে এজন পাঠান বজাই প্ৰথমে প্ৰজাক সমান চকুৰে চোৱা হ'ল আৰু আকবৰে তাকে মানি লৈ দিল্লীৰ সাম্ৰাজ্যৰ শক্তি বঢ়ালে।

আকবৰ

আকবৰ বৰ ভাল বজা হলেও বহুত হিন্দুৰে স্বাধীনতা এবিধলৈ টান পাইছিল। মধ্য প্ৰদেশৰ বাণী দুৰ্গাৱতী নামে এখন সৰু ৰাজ্যৰ বাণীয়ে আকবৰৰ সেনাপতিৰ লগত যুঁজি প্ৰাণ এৰে। ৰাজপুত ৰিলাকে সহজে তেওঁৰ তলতীয়া

নহব বুলি জানি আকবৰে তেওঁলোকৰ লগত বৰ মিতিবাৰি পাতিছিল। বিহাৰমল নামে অন্যৰ বজাৰ জীয়েকক তেওঁ বিয়া কৰাই বহুত ৰাজপুতক তেওঁৰ ফলীয়া কৰি লৈছিল। তেওঁৰ পুতেক জাহাঙ্গীৰকো ৰাজপুত ছোৱালী বিয়া কৰাই দিছিল। এই দৰে তেওঁ সকলো প্ৰজাৰ লগত ভালোৰে চলিবলৈ দিহা কৰিছিল।

চিতোৰৰ ৰাণাসকলক হিন্দুৰিলাকে বৰকৈ মানিছিল। তেওঁলোক কিন্তু আকবৰৰ বিপক্ষে উঠিল। মুছলমানৰ লগত তেওঁলোকে একোপধ্যে মিল নহ'ল। আকবৰৰ লগত তয়ামৰা যুঁজ কৰি চিতোৰৰ ৰাণা উদয়সিংহই ৰাজ্য হেৰুৱালে। তেওঁৰ পুতেক প্ৰতাপ সিংহয়ো তাকে কৰিলে। বিহাৰমলৰ পুতেক মানসিংহ আকবৰৰ এজন ডাঙৰ সেনাপতি আছিল। তেওঁ এদিন প্ৰতাপসিংহৰ ঘৰত অতিথি হ'ল। প্ৰতাপসিংহই তেওঁক বৰ আদৰ কৰিলেও, তেওঁৰ লগত বহি নাখালে। কাৰণ তেওঁ আকবৰৰ পুতেক চেলিমলৈ এজনী ভনীয়েকক বিয়া দিছিল।

ৰাণা প্ৰতাপসিংহ

এই কথাত অপমান পাই আকবৰে প্ৰতাপসিংহৰ লগত যুদ্ধ আৰম্ভ কৰে। বৰত প্ৰতাপসিংহ হাবি হাবিয়ে-বননিয়ে ফুৰিবলৈ ধৰিলে। তথাপি আকবৰৰ তলতীয়া নহ'ল। দুখত তেওঁৰ দিন যাব ধৰিলে। এনেতে তেওঁৰ মন্ত্ৰী এজনে তেওঁক বহু ধন-সম্পত্তি আকৌ যুঁজ চলাবলৈ সুবিধা কৰি দিলে। তেতিয়া তেওঁ আকৌ সৈন্য গোটায়ে আকবৰৰ বিপক্ষে যুঁজ কৰি, প্ৰায়খিনি হেৰোৱা ৰাজ্যকে উদ্ধাৰ কৰিলে। নোৱাৰিলে মাত্ৰ চিতোৰ দুৰ্গ। তেওঁ প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিল, চিতোৰ উদ্ধাৰ কৰিব নোৱাৰালৈকে তেওঁ খেৰৰ বিছনাত শুব, সোণ-ৰূপৰ কাঁহীত

নাথায় আৰু দাঢ়িত মোচৰা পাক নিদিয়ে। সেই প্ৰতিজ্ঞা তেওঁ পালন কৰিছিল আৰু তেওঁৰ বংশৰ বজাসকলেও নামত তাকে কৰিছিল।

প্ৰতাপসিংহৰ বীৰত্ব আৰু স্বাধীন ভাৱ সম্পৰ্কে বহুত সুন্দৰ গল্প আছে। উদাৰ আকৰবে সেইবোৰ শুনি তেওঁক মনে মনে বৰ ভাল পাইছিল আৰু পিছলৈ তেওঁৰ ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিবলৈ এৰি দিছিল।

মহামতি আকবৰৰ ৰাজসভা

আকবৰে সকলো ধৰ্মকে সমানে শ্ৰদ্ধা কৰিছিল; তেওঁ পিছলৈ মদ-মাংস আদি খাবলৈ এৰি দিছিল। তেওঁৰ সভাত পণ্ডিত আৰু গুণী মানুহক যতন কৰি ৰাখিছিল। সকলো প্ৰজাকে সমান বুলি ভবা নীতি তেওঁৰপৰাই পিছত ইংৰাজবিলাকে দেশত চলাইছিল। আকবৰে সতী যোৱা প্ৰথা গুচাবৰ চেষ্টা কৰিছিল। ইংৰাজশাসনৰ নিয়মবোৰ পোনতে আকবৰৰ শাসন চায়েই কৰা হৈছিল। আজিও স্বাধীন ভাৱতৰ বহুত কথা আকবৰৰ প্ৰভাৱ পৰি আছে।

চুতীয়া ৰাণী সাধনী কুঁৱৰীৰ সাধু

বহুকাল আগৰপৰা শদিয়াৰ ওচৰত চুতীয়া নামে এটা ফৈদে এখন ৰাজ্য পাতি আছিল। এওঁলোকৰ সমাজত 'কেঁচাই-খাতী' গোসাঁনীৰ আগত মানুহ বলি দিয়া নিয়ম আছিল। বীৰনাৰায়ণ নামে তেওঁ-

সোণৰ মেকুৰী লৈ সাধনী কুঁৱৰী জঁপিয়াই পৰিল।

লোকৰ বজাব লগত আহোম ৰজাৰ ভাল ভাৱ নাছিল। সৰু-সুৰাকৈ দুখন এগুন বগ লাগিয়েই আছিল।

এদিন তেওঁ হাবিব মাজে মাজে গৈ থাকোঁতে গছে গছে বগাই ফুৰা এটা কেক্টুৱা দেখিলে। কেক্টুৱাটো মাৰিবলৈ মন কৰি তেওঁ কাঁড় এপাট মাৰি দিলে। কিন্তু তাক বিক্ষিৰ নোৱাৰিলে। বাবে বাবে চেফ্টা কৰিও একো কৰিব নোৱাৰি শেষত তেওঁ কৈ পেলালে, যে যেয়ে কাঁড় মাৰি কেক্টুৱাটো বগবাই দিব তাকে তেওঁ জীয়েক সাধনীক বিয়া দিব। এই কথাত বহুতে কাঁড় মাৰি চালে। কেৱে নোৱাৰিলে। শেষত এটা গৰখীয়া ল'বাই আহি চেগ চাই কাঁড় মাৰি কেক্টুৱাটো বগবাই দিলে। বজাই তেতিয়া নিজৰ কথা বাৰি সেই গৰখীয়া ল'বালৈকে তেওঁৰ একেটি জীয়েক সাধনীক বিয়া দিলে।

গৰখীয়া ল'বাজনে পিছত নীতিপাল নাম লৈ ব'জা হ'ল। কিন্তু তেওঁ ভাল বজা :হব নোৱাৰিলে। তেওঁ দুৰ্বল মনৰ জৰা আছিল আৰু বাইজে তেওঁক

আহোম বজাই ১৫৩২ খৃঃত শদিয়া
অঞ্চল দখল কৰি শিলৰ সাপৰ
মূৰ্তিত লিখি থয়।

বেয়া পোৱা হ'ল। এই চেগতে আহোম সৈন্যই তেওঁৰ ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিলে। বগত নীতিপাল হাবি আহোমৰ লগত গিতিবাৰি পাতিব খুজিলে।

চুতীয়া বজাসকলৰ পুৰণি সম্পত্তিৰ ভিতৰত এটা সোণৰ মেকুৰী আৰু বহুত ধন-সোণ আছিল। এইবোৰ হেনো তেওঁলোকে কুবেৰ দেৱতাৰপৰা পাইছিল। আহোম সেনাপতিয়ে এই সম্পত্তি নাপালে এৰিব নোৱাৰে বুলি কৈ পঠালে। নীতিপালেও এই ধন-সোণবোৰ নিদিলে পিছৰ বাৰ বগত নীতিপাল হাবি চন্দনগিৰি নামে পৰ্বতৰ ওখ টিং এটাত ঠাই ললেগৈ। আহোম সৈন্যই তাত উঠিব নোৱাৰি চাৰিওফালে আগুৰি থাকিল।

এদিন আহোম সৈন্যই মনে মনে মৰণত শবণ দি লতা আৰু গছৰ শিপাত ধৰি বগাই বগাই গৈ ওপৰ উঠিল। উপায় নেদেখি চুতীয়া সেনাই বণ দিলে। কিন্তু সেই বগত আহোম জীকল। নীতিপালৰ বুকুত এপাট কাঁড় লগাত তেওঁ বাগৰি পৰিল। তাৰ পিছত তেওঁৰ পুতেকো পৰিল। তেতিয়া উপায় নেদেখি সাধনী কুঁৱৰীয়ে কুবেৰে দিয়া সম্পত্তি বুকুত লৈ পৰ্বতৰ টিঙৰপৰা জঁপিয়াই তলৰ আন্ধাৰ গহ্বৰত পৰি অপমানৰ হাত সাবিল। আহোমে চুতীয়া ৰাজ্য দখল কৰিলে।

তুৰ্বকৰ বণ আৰু মূলা গাভৰু

সাধনী কুঁৱৰীৰ ন দহ বছৰমান পিছত তুৰ্বক নামে এজন গৌৰৱ
সেনাপতিয়ে বহু সৈন্য, হাতী-ঘোঁৰা আৰু বৰতোপ আদি লৈ অসম
সোমাল আৰু শিঙৰিত থকা আহোম কোঁঠৰ ওচৰ পালে। কেবা
মাহ জুৰি অ'ত ত'ত সৰু সূৰা বণ হৈ আছে। কেতিয়াবা অসমীয়া

জিকে, কেতিয়াবা তুৰ্বকৰ সেনা জিকে। এনেকৈ অসমীয়া সৈন্যই
আলেখ-লেখ চাই থকা দেখি ৰাজকোঁৱৰৰ আমনি লাগিল। তেওঁ

সেনাপতিবিলাকৰ দিহা নামান এদিন হঠাৎ মুছলমান কোঁঠলৈ
খেদি গ'ল। কিন্তু জঁকৰা-মুৱাকৈ যুঁজিল কি হব! শত্ৰুৰ হাতত
হিলৈ বৰতোপ আছে, আমাৰ ফালে নাই। গতিকে আমাৰ আঠজন
সেনাপতি বণত পৰিল; আৰু ৰাজকোঁৱৰেও আঘাত পালে। অসমীয়া
সৈন্য হাবি আহিল।

সেই বণত পৰা সেনাপতিসকলৰ মাজত ফাচেংমুং বৰগোহাঁই
নামে এজন সেনাপতিও আছিল। অসমীয়াবিলাকৰ মাজত এটা
পুৰণি নিয়ম আছিল। গিৰীয়েক বণলৈ যাবৰ হলে, ঘৈণীয়েকে শুচি
গাৰে বাতিৰ ভিতৰতে কপাহ নেওঠি, ধুনি, সূতা কাটি এখন গামোছা
বই দিয়ে, সেইখনক কবচ কাপোৰ বোলে। তাকে লৈ বণলৈ গ'লে
হেনো শত্ৰুৰ দা-বাঠিয়ে একো কৰিব নোৱাৰে। বৰগোহাঁইৰ ঘৈণীয়েক
মূলা গাভৰু হেনো কিবা অনুবিধাত কৰিব নোৱাৰিলে। তেওঁ
বৰ বেজাৰ কৰি থাকিল।

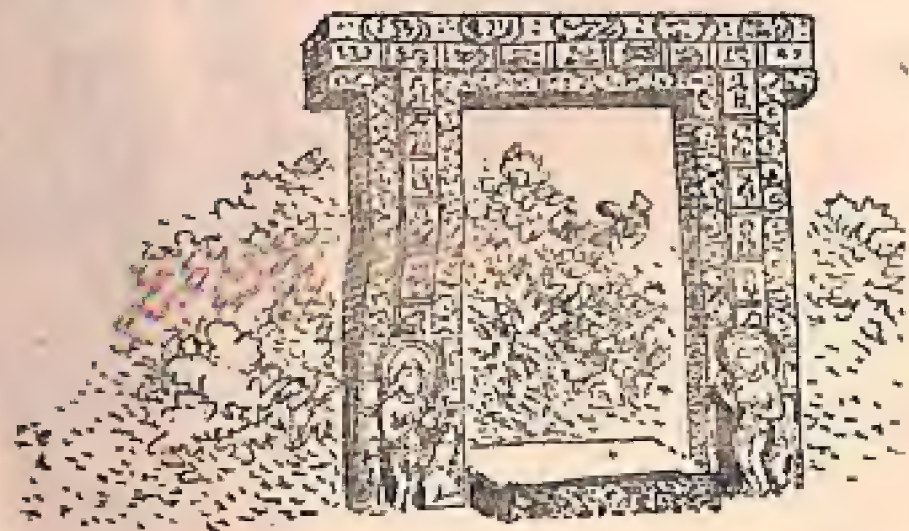
বণত জিকি বাৰিষাৰ দিন কেইটা তুৰ্বক মনে মনে থাকিল।
খবালি পৰিলত তেওঁ আকৌ আহি আমাৰ কোঁঠত লাগিলহি।
অসমীয়া সৈন্যই তেওঁলোকক খেদি নিয়ে, কিন্তু হিলৈদাৰাৰ গুলিৰ
আগত ভুঁহকি আহে। এনেকৈ থাকি এদিন ডাঙৰ নাৱৰ যুঁজত
মুছলমান বাককৈ হাবিল। তেওঁলোকৰ বহু সৈন্য আৰু সেনাপতিও
পৰিল, আৰু একুৰি দুখন বণৰ জাহাজ আৰু কিছুমান বৰতোপ
অসমীয়াই কাঢ়ি আনিলে।

ইয়াৰ পিছত এদিন মাটিত বণ লাগিল। এই বণত মূলা গাভৰু
আৰু তেওঁৰ লগৰীয়া পাঁচ গৰাকী ডাঙৰিয়ালী ওলাল। তেওঁলোকক
দখি আন আন তিবোতা কেইগৰাকীমানেও তেওঁলোকৰ লগ ললে।

তুমুল বণত ঘোঁৰাত উঠি মূলা গাভৰু আৰু তেওঁৰ দলটোৱে পাবে মানে যুঁজিলে। তেওঁৰ মন আছিল তুৰ্বকৰ লগত যুঁজিব। হয়— তুৰ্বকক মাৰিব, নহলে নিজে মৰিব। কিন্তু হিলৈ বৰতোপৰ আগত অসমীয়া সৈন্য পলাব ধৰিলে। মূলা গাভৰুৰ দল কিন্তু নপলাল, তেওঁলোকে পাবে মানে যুঁজি বণত পৰিল।

তেতিয়া সেনাপতি কনচেং বৰপাত্ৰ গোহাঁয়ে অসমীয়া সৈন্যক লাজ দি বণলৈ যাবলৈ উদ্গাব ধৰিলে। ততালিকে সকলো অসমীয়া সৈন্য গোট খাই আকৌ তুৰ্বকৰ আগ পালেহি। এইবাৰ কিন্তু তুৰ্বকৰ হিলৈক তেওঁলোকে ভয় নকৰিলে। কনচেং বৰপাত্ৰ গোহাঁয়ে তুৰ্বকক যাঠিৰে খুঁচি বগবাই পেলালে। বণত অসমীয়া সৈন্যৰ জয় হ'ল। আৰু শত্ৰুক বৰতোৱা নৈ পাৰ কৰি খেদি থৈ আহিল। এই বণতেই অসমীয়া সৈন্যই প্ৰথমে হিলৈ বৰতোপ চলাবলৈ শিকে। কিন্তু তাতোকৈ ডাঙৰ কথা, মূলা গাভৰু আৰু তেওঁৰ লগৰীয়া আই-দেওসকলে নিজৰ দেশৰ বাবে বণত প্ৰাণ দি ডাঙৰ কীৰ্তি থৈ গ'ল।

মীৰজুমলাৰ

বিজয় বিজয়

নবনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ পিছত কোচৰাজ্যৰ বল কমি গ'ল। এডোখৰ দিল্লীৰ সম্ৰাটৰ হাতলৈ গ'ল আৰু এডোখৰ আহোমৰ হাতলৈ আহিল। কিন্তু পিছত দিল্লীৰ সিংহাসনৰ কাৰণে আওবংজেৰ আৰু তেওঁৰ ভায়েক ককায়েকবিলাকৰ মাজত কাজিয়া লাগিল। স্বেচ্ছাৰে কোচকোঁৱৰ আৰু আহোম স্বৰ্গদেৱে লগ লাগি পুৰণি সামৰূপ ৰাজ্যবপৰা দিল্লীৰ সম্ৰাটক খেদো বুলি ঢাকাৰ ওচৰলৈকে সোটেইখন পশ্চিম ফালৰ কোচৰাজ্য দখল কৰি পেলালে।

কিন্তু অলপ দিন পিছতে আওবংজেৰ বাদচাহ সিংহাসনত বহিলত তেওঁ মীৰজুমলা নামে এজন ডাঙৰ সেনাপতিক অসম আৰু কোচ ৰাজ্য জয় কৰিবলৈ পাচিলে।

মীৰজুমলাই প্ৰথমে কোচৰাজ্য হাত কৰিলে। তাৰ পিছত স্বেচ্ছা চাই চাই আহোম ৰাজ্যৰ পিনে নাৱেৰে আৰু বামেৰে আগুৱাব ধৰিলে। বাট-পথ বেয়া দেখি দিনে পাঁচ মাইলতকৈ বেছি আগ বাঢ়িব নোৱাৰিলে। তেওঁৰ লগত ৩০,০০০ মাটি বগুৱা, ১২,০০০ ঘোঁৰা বগুৱা আৰু বহুত বগুৱা জাহাজ আনিছিল, তাত ১৪ টাকৈ বৰতোপ, ৫০।৬০ জনকৈ যুঁজাৰু আৰু চলাইছিল পটুগীজ হিলৈদাৰীয়ে।

আহোমৰ হাতত মুঠেই ১২,০০০ বগুৱা আছিল। যোগীঘোপাত বণ দি আমাব সৈন্য হাবি পাণ্ডু ওলালহি। কিন্তু পাণ্ডুৰ বণত গুৱাহাটী শত্ৰুৱে ল'লে। মীৰজুমলাই ভাবপৰা উজাবলৈ ধৰিলে আৰু শিমলুগড় পালেহি। ইয়াত আমাব বহুত হিলৈৰে এটা দুৰ্জয়

গড় আছিল। শত্ৰুৱে এই গড়ো দখল কৰিলে। তাৰ পিছত চাম-ধৰা নামে কোঠত থকা অসমীয়া সেনাই খাব-বকদত জুই লগাই দি পলাই গ'ল।

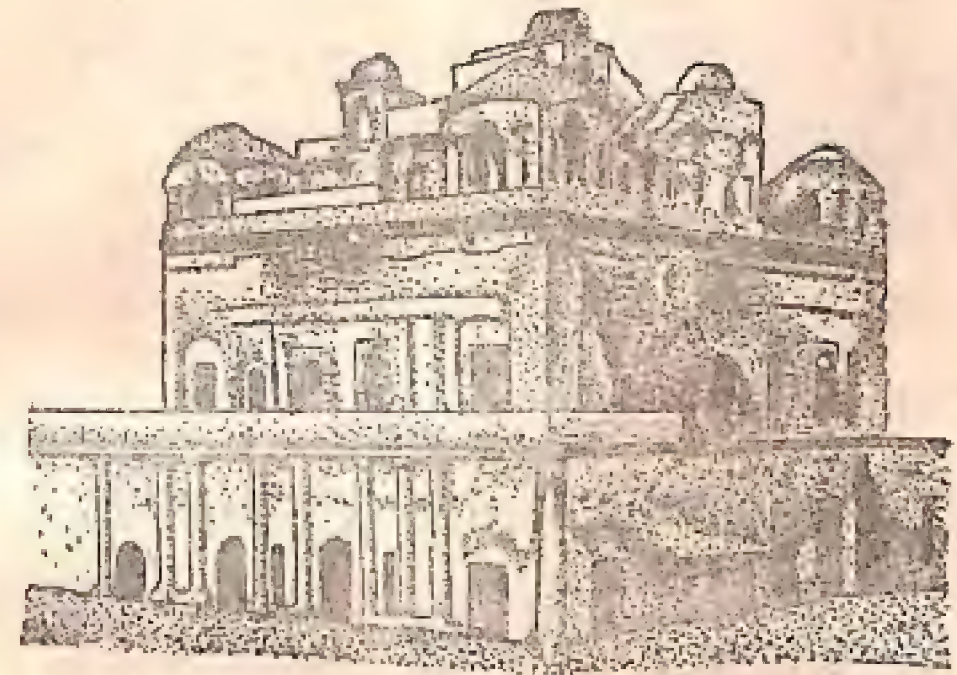

মীৰজুমলা

মোন গধুৰ গুলি মাৰিব পাৰিছিল।

এনেতে বাৰিষা আহিল। বাট-পথ বেয়া হ'ল, কলহৰ কাণে বৰষুণ পৰিবলৈ ধৰিলে, জ্বৰ আৰু তেজ-হাগনি বেমাৰে দেখা দিলে, খাবলৈ বয়-বস্তু নোপোৱা হৈ পৰিল। লোণৰ সেৱে ৩০ টকা হ'ল,

মাখনৰ সেৱে ১৪ হ'লগৈ। ছটা চাউল আৰু টেঙা খাই তেওঁলোকে থাকিব লগীয়া হ'ল। ইফালে অসমীয়া সৈন্যই সকলো পিনে আগুৰি ধৰিলে। ছাউনীৰ বাজ ওলালেই, লুকাই থকা অসমীয়া সেনাই গুলি বৰষিবলৈ ধৰে। মুছলমানে হাত কৰা ঠাইবিলাক আকৌ স্বাধীন হৈ পৰিল। শেষত অসমীয়া সৈন্যই গড়গাঁও নগৰৰ এফালত জুই লগাই দিলে। এনে বিপদৰ কালত মীৰজুমলা নৰিয়া পৰিল।

গড়গাঁৱৰ কাৰেংঘৰ

উপায় নেদেখি মীৰজুমলাই সন্ধি কৰি যাবলৈ ওলাল। সন্ধিৰ কথা মতে দিল্লীৰ সম্ৰাটে ভৰলী নৈৰ পশ্চিম পাৰৰ ঠাইবোৰ আৰু দক্ষিণ পাৰে কলঙৰ পশ্চিম পাৰৰ ঠাইবোৰ পালে। তাৰ উপৰিও বহুত ধন-সোণ আৰু হাতী অসমীয়াই কৰ হিচাপে দিব লগা হ'ল। বাটত ঘাওঁতে মীৰজুমলা ঢুকাল।

অসমৰ বজাই এইখন বণতেই শত্ৰুক বাধা দিব নোৱাৰি হাবিব লগীয়া হ'ল। অসমত যদিও তেতিয়া ঘিমান লাগে তিমান বধুৱা

আক বগৰ যোগান আছিল, তথাপি ভাল সেনাপতি নাছিল। আক যি কেইজন আছিল তেওঁলোকেও হেনো স্বৰ্গদেৱৰ ওপৰত বোহ পাতি বগলৈ হেলা কৰিছিল। কিয়নো স্বৰ্গদেৱে হেনো মনখিৰ ভঁৰালী নামে এজন অলায়েক বিষয়াক ভাল পাই তেওঁক বগৰ এটা ডাঙৰ পদত বহুৱাইছিল। মীৰজুমলায়ো শিমলুগড় দখল কৰি আচৰিত হৈছিল, কিয় যে অসমীয়া সৈন্যই এনে এটা প্ৰকাণ্ড গড় এৰি পলাই গ'ল।

মীৰজুমলাৰ লগত এজন মুছলমান পণ্ডিত আছিল। তেওঁ লিখা কথাৰ মাজত পোৱা যায়, যে অসমীয়াই বৰকৈ খেতি কৰিছিল, বগৰ দেশৰ ফালে হোৱা বহুত বেমাৰ ইয়াত নাছিল, ভাৰতত ক'তো নোহোৱা বহুত ফল ফুল ইয়াত আছিল। অসমৰ ভাষা পূব ভাৰতৰ আন আন ভাষাৰপৰা বেলেগ। মানুহবোৰ বলী আৰু সাহিয়াল আছিল আৰু যুঁজলৈ ভয় নকৰিছিল। নাৱৰ সীমা সংখ্যা নাছিল। অসমীয়াই বৰ ভাল হিলৈ বৰতোপ আৰু খাব-বাকদ কৰিব জানিছিল। দেশৰ নিয়ম নমনা মানুহ দেখিলে তাক কাটি পেলোৱা হৈছিল। গড়গাঁৱৰ কাৰেংঘৰৰ দৰে সুন্দৰ কাঠৰ কাম বোধ হয় পৃথিৱীত ক'তো পোৱা নগৈছিল।

দেশতকৈ মোমাই ডাঙৰ নহয়

মীৰজুমলাৰ পিছত অসমত চক্ৰবৰ্ত্তী সিংহ বজা হয়। তেওঁ মুছলমানে নিয়া ঠাইবোৰ আকৌ লবলৈ মন কৰিলে। সেই দেখি তেওঁ পুৰণি গড় আৰু কোঠবোৰ বাতিবুতি লবলৈ ধৰিলে। নতুনকৈ খাব আৰু হিলৈ বৰতোপ সজাব ধৰিলে। ইপিনে দিল্লীলৈ পঠাবলৈ বাকী থকা ধন-সোণ আৰু হাতীবোৰ নিদিয়াকৈ বহি থাকিল। গুৱাহাটীত এজন দিল্লীৰ বিষয়া আছিল। তেওঁ ঘনে ঘনে সেইবোৰ খুজি পঠোৱা দেখি তেওঁ মনৰ বেজাৰত কৈছিল, বঙ্গালৰ তলত স্বকাতকৈ মৰাই ভাল। শেষত দিল্লীৰ কটকীৰ খেচ-খেচনিত খং উঠি একোকে নিদিওঁ বুলি কৈ দিলে।

লাচিত বৰকুকন

বজাৰ আদেশ পাই লাচিত বৰকুকন নামে এজন বৰ তেজী সেনাপতিয়ে আহি গুৱাহাটী দখল কৰি, দিল্লীৰ সৈন্য আৰু বিষয়াজনক খেদি দিলে। স্বৰ্গদেৱে শুনি কৈ উঠিল, “এতিয়াহে মই সুখেৰে ভাত এগৰাহ খাওঁ।” এই ঘটনা হবৰ প্ৰায় ২৯৩ বছৰ হ'ল।

আওবংজেৰ বাদচাহ বৰ নামজ্বলা সত্ৰাট আছিল। অসমীয়া সেনাৰ হাতত তেওঁৰ সেনা হৰা শুনি বৰ খং কৰিলে আৰু বাৰুসিংহ

নামে এজন সেনাপতিৰ লগত ৩০,০০০ মাটি বগুৰা, ১৮,০০০ ঘোঁৰা বগুৰা আৰু ১৫,০০০ কোচ সৈন্যৰ বৰ ডাঙৰ ফৌজ এটা পঠাই দি অসম জয় কৰিবলৈ পঠালে।

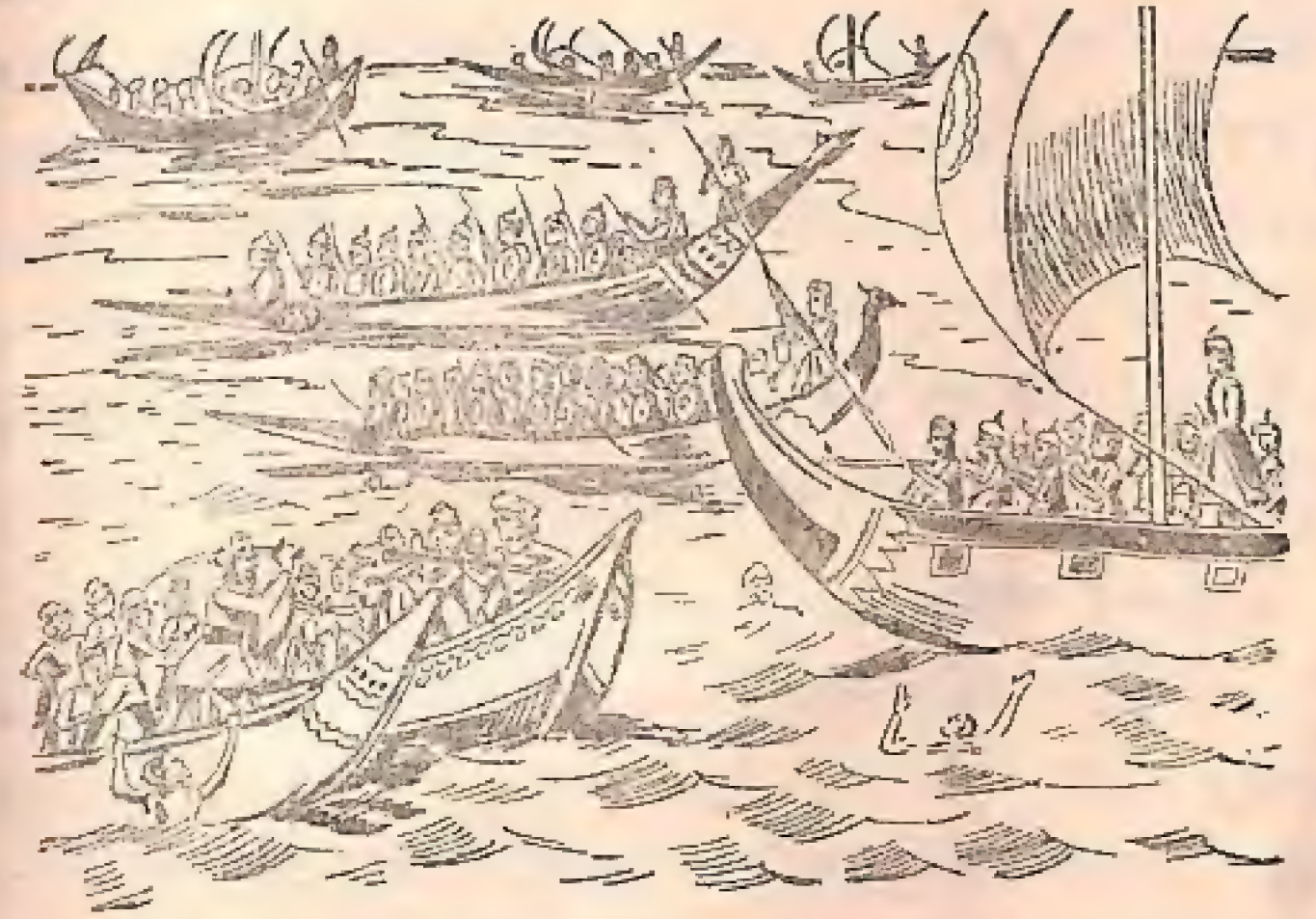
আমাৰ আৰু নোগল সৈন্যৰ কেবাখনো যুঁজ হ'ল। বামসিংহহাবিল। কাৰণ এইবাব অসমৰ সেনাপতিজন এলাপেচা বিধৰ মানুহ নাছিল।

মৰো জীওঁ সোঁ অধিকৈ বাতিৰ ভিতৰতেই গড়ৰ কাম শেষ কৰিলে।

এদিন তেওঁ জানিলে পিছদিনা পুৱাতে বামসিংহই বামে বামে গুৱাহাটী সোমাবলৈ আহিব। লাচিতে নোগলৰ ঘোঁৰা বগুৰাক ভেটিবলৈ বাতিতে এটা ওখ গড় বান্ধিবলৈ সৈন্য লগালে। তেওঁৰ মোমায়েকক সেই ভাব দিলে। মাজনিশা লাচিতে ঘোঁৰা চেকুৱাই আহি দেখিলে গড়ৰ বহুত কাম বাকী। মোমায়েকে কলে বোলে মানুহবোৰ ভাগৰিছে, গড় হোৱাত অলপ সময় লাগিব। লাচিতে চিঞৰি কলে, গড় নোহোৱাকৈ জিৱনি লোৱাৰ শাস্তি এই বুলি তনোৱালৰ এটা ঘাপতে মোমায়েকৰ মূৰ মাটিত পেলাই দিলে। আৰু বাতিৰ ভিতৰতে গড় হ'ব লাগিব বুলি টানকৈ কৈ দিলে। সকলো মানুহে তেতিয়া মৰো জীওঁ সোঁ অধিকৈ লাগি গড়ৰ কাম শেষ কৰিলে। পুৱা

বামসিংহৰ সেনা আহি বগত হাবি ছাঁহকি গ'ল। কাৰণ তেওঁৰ ঘোঁৰাবোৰে গড় পাৰ হ'ব নোৱাৰিলে। এই গড়টো এতিয়াও আছে, —ইয়াক মোমাই-কটা গড় বোলে। এই কথা লৈ লাচিতে কৈছিল,—“মোৰ দেশতকৈ মোমাই ডাঙৰ নহয়।”

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত নৌবুকু

আৰু এদিনৰ কথা। পাণ্ডুৰ ওচৰৰ গড়ৰ তলেদি গাঁত খানি বামসিংহই বহুত বাকদ পুতি জুই লগাই দিলে। গড়ৰ এডোখৰ ভাগি গ'ল আৰু সেই পিনেদি ভিতৰ সোমোও বুলি শত্ৰু সেনা খেদি আহিল। অসমীয়া সেনাই তৎক্ষণাত আগ বাঢ়ি গৈ সিহঁতৰ লগত বণ দি ৰাখিলে, ইফালে আন এদলে ধোঁৱাৰ আঁৰতে লুকাই মাটি জাপি গড়টো বাতি পেলালে। ধোঁৱা আঁতৰিলত মোগলে যেনে গড় তেনেই দেখি বিস্ময় মানি ছাঁহকি গ'ল।

ইয়াৰ পিছত হাজো আৰু শূৰালকুছিত দুখন ডাঙৰ যুঁজত হাবি, ব্ৰহ্মপুত্ৰইদি নাৱেৰে উজাই আহি গুৱাহাটী লবৰ বুদ্ধি পাঙিলে। বৰ-ফুকনে চোবাংচোৱাৰপৰা সকলো শুনিলে। তেওঁ সৈন্য সামন্ত সকলো সাজু কৰি দিনে বাতি বখীয়া থৈ দিছে মোগল আহিলেই যেন সকলোৱে গম পায়। এনেতে তেওঁৰ জ্বৰ উঠি বিছনা এবিৰ নোৱাৰা হ'ল। ইফালে শুনিলে বামসিংহৰ বণৰ নাও উজাইছে। তেওঁ ভাবিব ধৰিলে, অসমীয়া সৈন্যই হিলৈ মৰা নাই কিয়? পানী ফুকনলৈ ঘোঁৰাৰে মানুহ পঠালে, শত্ৰুক নিলগতে ভেটিব লাগে বুলি, তেওঁ যুঁজৰ একো শব্দ নুশুনো! তেওঁ খঙত আদেশ দিলে, তেওঁক খাটে সৈতে তেওঁৰ নাৱত তুলি ভটিয়াই দিবলৈ। নাও ভটিয়াব ধৰিলে।

পাৰবপৰা অসমীয়া সৈন্যই দেখি বিচুৰ্তি হ'ল। হয় এতিয়া শত্ৰুৱে বৰফুকনৰ নাৱলৈ হিলৈ মাৰিব, নতুবা তেওঁক ধৰি নিব। চকুৰ পঁচাবতে ছয়ো ফালবপৰা বণৰ নাৱে বৰফুকনৰ নাও বেড়ি ধৰিলে, বৰতোপবোৰে বামসিংহৰ নাৱৰ ওপৰত গুলি বৰষিবলৈ ধৰিলে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত বণৰ নাও ইমান গোট খালে যে খোজ কাঢ়ি ইপাবৰ মানুহ সিপাৰে যাব পৰা হ'ল। বামসিংহৰ ফোজ তেনেই হাবি পলাই গ'ল। অসমীয়াই তেওঁলোকক মানাহ নৈৰ পাৰলৈকে খেদি থৈ আহিল।

বামসিংহই যাওঁতে কৈ গৈছিল, বোলে অসমীয়াৰ দৰে সকলো কামতে পাকৈত এনে বগুৱা মই ভাৰতবৰ্ষৰ ক'তো দেখা নাই।

মীৰজুমলাৰ সময়ত এনে এজন অসমীয়া সেনাপতি নথকাৰ বাবেই তেওঁ গড়গাঁওলৈ উজাব পাৰিছিল।

ডায়্যমতী কুঁৱৰীৰ

কথা

শৰাইঘাটৰ যুদ্ধত জিকি আমাৰ ডাঙৰীয়াসকলৰ ভেম বাঢ়ি গ'ল। তেওঁলোকে নিজে ভাল পোৱা একোজন কোঁৱৰক বজা পাতি বজাক পুতলা যেন কৰি বাখিব খুজিলে। ইয়াৰ ফলত খিয়লা-খিয়লি বাঢ়িল আৰু কেবাজনো পাটত বহা কোঁৱৰক অলপ দিনৰ ভিতৰতে বিষয়াসকলে মাৰি পেলালে। এনে সময়ৰ ভিতৰতে এবাৰ এজন চৈধ্য বছৰীয়া কোঁৱৰক পাটত তোলা হ'ল। মানুহে তেওঁক 'ল'ৰা বজা' বুলিছিল। তেওঁ বজা হৈয়েই, সেই সময়ত বজা হবৰ লায়ক আন আন কোঁৱৰ-বিলাকক মানুহ লগাই হয় মৰাব ধৰিলে, নহয় আন প্ৰকাৰে বাজপাটত বহিব নোৱাৰাকৈ নাক কাণ কটাৰ ধৰিলে। এইবোৰ কাম লুকাই কৰা হৈছিল। কিন্তু গদাপানি নামে এজন কোঁৱৰক একো কৰিব নোৱাৰিলে। তেওঁৰ শকত-আৱত আৰু তেজস্বী কোঁৱৰ আছিল। বৰ বলী মানুহেও সহজে তেওঁৰ ওচৰ চাপিব নোৱাৰিছিল। কিন্তু বজাই লগোৱা মানুহৰ আগত তেওঁ অকলে কিমান দিন তেওঁৰ গা বক্ষা কৰিব? এদিন তেওঁ মনে মনে ঘৰ এৰি গুচি গ'ল।

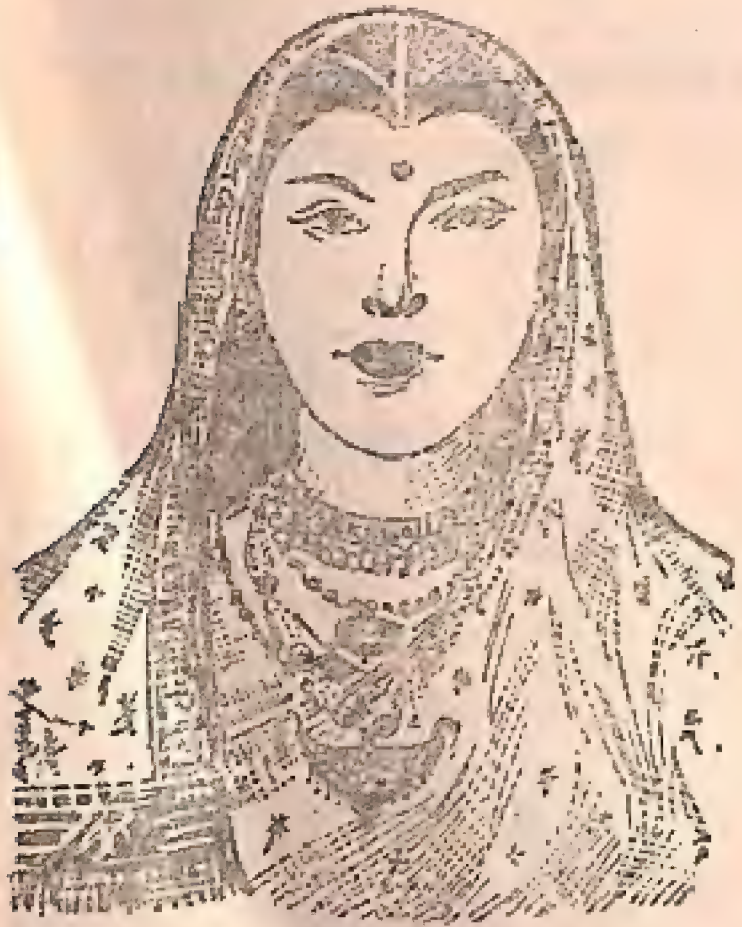

গদাপানি

ল'ৰা বজাব ভয় আক বেছি হ'ল। সকলো ফালে বিচাৰি চাই গদাপানিক নাপাই, বজাই গদাপানিৰ ঘৈণীয়েক জয়মতী কুঁৱৰীক সভালৈ মতাই আনিলে। ডাঙৰীয়াসকলে নানা ছল কৰি তেওঁৰ মুখবপৰা কোঁৱৰৰ বাতৰি উলিয়াবৰ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু জয়মতীৰ মুখবপৰা একো উত্তৰ নাপালে। জয়মতীয়ে জানিছিল, গদাপানিৰ কথা কলেই, তেওঁক ধৰাই আনি মাৰিব। গতিকে তেওঁৰ কথা জয়মতীয়ে নকওঁ বুলিয়ে নোকোৱাকৈ থাকিল। শেষত ল'ৰা বজাই তেওঁক শাস্তি দিবলৈ চাওদাঙৰ হাতত শোধাই দিলে। যেনে তেনেকৈ গদাপানিৰ বতৰা উলিয়াবই লাগে।

ইফালে গদা কোঁৱৰ পলাই গৈ নগা পাহাৰত সোমাল। নগা-বিলাকে তেওঁক বদ মৰম কৰি ৰাখিলে। বজাব ফলীয়া মানুহ

জয়মতী কুঁৱৰী

কোবাইছে, লো তপতাই দাগ দিছে, কিন্তু তেওঁ তালৈ মন কৰা নাই।

সেই ফালে গলেই তেওঁক সাৱধান কৰি দিছিল। এদিন ভৈয়ামলৈ অহা নগা এজনৰ মুখে জয়মতীক বজাই শাস্তি দিয়াৰ কথা শুনি তেওঁ কোনোৱে চিনিব নোৱাৰা সাজ পিন্ধি জয়মতীক শাস্তি দিয়া ঠাইত ওলালহি।

বজাব মানুহে জয়মতীক একেবাৰে কেবাদিনো ধৰি শাস্তি দিছে। তেওঁৰ গাত চোবাত মেলিছে, চমটাবে

গাটো যেন আন কোনোবাৰহে। বহু মানুহে আগুৰি ধৰি সেই ঘটনা চাইছে আৰু বিস্ময় মানিছে। গদাপানিক তেওঁ তৎক্ষণাত্ চিনি পালে। তেওঁ গদাপানিলৈ বুলি ঠাৱতে ক'লে মোৰ গিৰীহঁতৰ কথা মই নকওঁ, ইবিলাকক মাতিছে কোনে? গুচি বা নাযায় কিয়? গদাপানি সেইবাৰ গ'ল। কিন্তু পিছত আকৌ আহি কলেহি—হেৰ মানুহজনী, গিৰীয়েৰৰ কথা কৈ ৰক্ষা পৰ। তেতিয়া জয়মতীয়ে এটা ফকৰা মাতিলে—

যিও মিতিব এহেৰ তেহেৰ

সিও মাতে ঠেহেৰ ঠেহেৰ।

বিঘ্ননাথ দৰবাৰত কছাৰী আৰু জয়ন্তীয়া বজাই আহোম বজাব অগ্নিনতা

স্বাকৰ কৰি কদ্রসিংহ স্বৰ্গদেৱৰ চৰণত শৰণ লৈছে।

অৰ্থাৎ মই পৃথিৱীৰ মিতিবালি এৰি সিপুৰীলৈ যাবলৈ ওলাইছোঁ, এতিয়াওনো মোক মই ভাল নোপোৱা কথা কব লাগে নে?

গদাপানিয়ে বহুত কথা ভাবি—সেই ঠাইবপৰা আঁতৰি আহিল। আক
দুই এদিনৰ ভিতৰতে জয়মতীয়ে সংসাৰ এৰিলে।

এইবাৰ গদাপানি গুৱাহাটীৰ ফালে আহিল। তাত তেওঁৰ
ভিনিহিয়েক বন্দৰ বৰফুকন আহিল। ল'ৰা বজাৰ বেয়া শাসনত
সকলোৰে মন টেঙাই গৈছিল। বহুত ডাঙৰীয়াই তেওঁক গুচাই গদা-
পানিক বজা পাতিবৰ বাবে চল চাই আহিল। বন্দৰ বৰফুকনে গদা-

জয়দোল

পানিক লগ পাই ৰাজধানীলৈ লৈ আহিল আৰু ল'ৰা বজাক ভাঙি
তেওঁক ৰাজপাটত বহুৱালে। তেওঁৰ নাম এতিয়া গদাধৰ সিংহ হ'ল।
বজা হৈ তেওঁ বেয়া বিষয়বোৰ গুচাই টান হাতেৰে ৰাজ্য চলাবলৈ
ধৰিলে। তেওঁৰ দিনতে মুছলমানৰ শেষ আক্ৰমণ হয় আৰু অসমীয়া
সেনা বণত জিকে।

সতী জয়মতীয়ে প্ৰাণ দি গদাপানিক বক্ষা কৰাৰ ফলতেই ৰাজ্যত
শান্তি আৰু সুখে দেখা দিলে। অসমৰ সকলোতকৈ ডাঙৰ বজা কদ্র
সিংহ স্বৰ্গদেৱ তেওঁৰেই পুতেক। স্বৰ্গদেৱ কদ্রসিংহ বৰ বুধিয়ক আৰু
বহল মনৰ আছিল। তেওঁৰ দিনত অসমৰ সৰু ডাঙৰ কেবাখনো
ৰাজ্য আহোম ৰাজ্যৰ লগত মিত্ৰতা কৰিছিল। তেওঁ ৰাজধানী বংপুৰ
নগৰ ধুনীয়াকৈ পাতিছিল। জয়সাগৰ পুখুৰী আৰু জয়দোলে সতী
জয়মতীৰ অমৰ কাহিনীৰ কথা জিলিকাই ৰাখিছে।

॥ মোৱামৰীয়াৰ ৰণ ॥

স্বৰ্গদেৱ গদাধৰ সিংহৰ নাতিয়েক শিৱসিংহ স্বৰ্গদেৱে অসমীয়া
গোসাঁইত শৰণ নলৈ দুৰ্গা গোসাঁনী পূজা কৰা এজন বঙালী গোসাঁই
আনি শৰণ লৈছিল। তেওঁক এদিন পণ্ডিতসকলে কলে বোলে তেওঁ
আৰু সৰহ দিন বজা হৈ থাকি নোৱাৰিব। তেওঁৰ দিন বেয়া
হৈছে। সেই দেখি, ৰাণী ফুলেশ্বৰী কুঁৱৰীক সিংহাসনত বহুৱাই, তেওঁ
গা এৰা দি থাকিলেই ভাল। বজাই তাকে কৰিলে। ফুলেশ্বৰী
কুঁৱৰীয়ে বৰ বজা উপাধি লৈ ৰাজ্য চলাবলৈ ধৰিলে। ফুলেশ্বৰী পোনতে
এজনী নাচনী ছোৱালী আছিল। ৰাজপাটত বহি তেওঁ ভাবিলে
বজাৰ ধৰ্মই প্ৰজাবো ধৰ্ম হব লাগে। তেওঁ এদিন ডাঙৰকৈ দুৰ্গা
পূজা পাতি সকলো বৈষ্ণৱ মহন্তকে তালৈ মাতিলে আৰু বলেৰে

তেওঁলোকক গোসাঁনীৰ প্ৰসাদ খুৱাই কপালত বলি কটা জন্তুৰ তেজেৰে
ফোট দিয়ালে। বৈষ্ণৱসকলে আন দেৱী চাবই নাপায়, প্ৰসাদ খোৱা
আদিতো দূৰৰে কথা। এই কথাত ৰাজ্যত বহুত মানুহে বজাক
বেয়া পোৱা হ'ল। বিশেষকৈ মোৰামবীয়া মহন্তসকলে। কাবণ

স্বৰ্গদেৱ শিৱসিংহ

তেওঁলোকে এইবোৰ নিয়ম বৰ টানকৈ মানি চলিছিল। তেওঁলোকৰ
মতৰ মানুহো সবহ আছিল।

ইয়াৰ পিছৰপৰাই মোৰামবীয়াসকলৰ লগত আহোম বজাৰ শত্ৰুতা
চলি থাকে আৰু একুৰি চাৰি বছৰ বণ চলে।

শিৱসিংহৰ পিছত কীৰ্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱা নামে এজন বিষয়াই বৰ

প্ৰতাপী হৈ বজাক হাতৰ মুঠিত ৰাখি চলিবলৈ ধৰিলে। তেওঁ
সপ্তভুজ নামে এজন ডাঙৰ মোৰামবীয়া মহন্তক শোধ পোচ নকৰাকৈ
সোঁকাৰে কোবালে আৰু বাঘৰ আৰু নাহৰ নামে দুজন মানুহক মৰাণ
জাতিৰ মানুহক বিনা দোষত চমটাৰে কোবালে। এওঁলোক মোৰা-

শিৱসিংহৰ পত্নী অম্বিকা দেৱী

মবীয়াৰ শিষ্য আছিল। এদিন সকলো মোৰামবীয়া লগ হ'ল আৰু
ৰাজধানী সোমাই লক্ষ্মীসিংহ স্বৰ্গদেৱক বন্দী কৰিলে আৰু বৰবৰুৱাক
মাৰি পেলালে। দেশ মোৰামবীয়াসকলৰ হাতলৈ গ'ল। বাঘৰ
বৰবৰুৱা হ'ল আৰু বমাকান্ত নামে এজন ডেকাক বজা পাতি ল'লে।

অলপ দিনৰ পিছতে বিহু আহিল। আহোম বিষয়াসকলে বাঘৰৰ ঘৰত ছচৰি গোৱাব ভাও ধৰি তেওঁক কাটি, বং-ধেমালিত মতলীয়া মোৰামবায়াবিলাকক বণত হকুৱাই খেদি পঠালে। লক্ষনাসিংহ স্বৰ্গদেৱ অলপ পিছতে স্বৰ্গী হ'ল আৰু তেওঁৰ পুতেক গোবীনাথ সিংহ পাটন্ত বহিল।

বাঘৰৰ পত্নী বাধা-কল্লিণীয়ে যুদ্ধ কৰিছে।

এইজনা বজা বৰ নিষ্ঠুৰ আৰু বেয়া স্বভাৱৰ আছিল। মোৰামবীয়া বুলি জানিলেই তেওঁ মানুহক বৰ অত্যাচাৰ কৰিছিল। এদিন তেওঁ নগৰৰ বাহিৰত নাছ মাৰিবলৈ গৈছিল। আহোঁতে বাতি হ'ল তেওঁৰ আগে পাছে ছোৱ লগাই বাট পোহৰ কৰি কিছুমান মানুহ আহিছিল। সেই মানুহবোৰৰ লগতে এজাক মোৰামবীয়াই কেনেকৈ আহি নগৰ

সোমাই বজাক আক্ৰমণ কৰিলে। বজা পলাই সাৰিল, কিন্তু বজাৰ ঘৰ কিছুমান পুৰি দিলে।

তেতিয়া খঙতে বজাই হুকুম দিলে, মোৰামবায়া মাত্ৰকে যেনে তে পায় কাটক। তেতিয়া ভীষণ কটা-মৰা আবন্ত হ'ল, অলেখ মোৰামবীয়া আৰু আন মানুহ মৰি খাস্তাং হ'ল। খেতি, বেপাৰ, শিল্প আদি নাশ হ'ল।

কিছুকাল মোৰামবীয়াসকল টলকা মাৰি থাকি আকৌ বণ আবন্ত কৰিলে আৰু দলে দলে আহি ৰাজধানী আগুৰি পেলালে। উপায় নদেখি গোবীনাথ সিংহ কামৰূপৰ ফালে পলাই আহি কলিকতাত থকা ইংৰাজ চৰকাৰৰ সহায় খুজিলে। সেই মতে কেপ্তেন ওৱেল্‌চ্ নামে এজন সেনাপতিয়ে এটা ফৌজ লৈ আহি মোৰামবীয়াক দমাবলৈ প্ৰথমে যোৰহাট নগৰৰ পিনে আগ বাঢ়ি গ'ল। তেওঁৰ লগত কুৰিজন বন্দুক লোৱা শিক্ষিত সৈন্য আছিল। দুহেজাবমান মোৰামবীয়াই দা যাচি লৈ তেওঁলোকক আগচি ধৰিলে। ওচৰ পালত ইংৰাজ সৈন্যই ধাৰাধাৰে গুলিয়াই তেওঁলোকক বগবাই দিলে। অলপ পিছতে বাকীবোৰ পলাই গ'ল। ইয়াৰ পিছত বংপুৰ নগৰো মোৰামবীয়াৰ হাতৰপৰা কাটি ললে। আচলতে মোৰামবীয়াসকল সাধাৰণ খেতিয়ক মানুহহে আছিল, কিন্তু বজাৰ অন্যায় আৰু বেয়া ব্যৱহাৰত থিয়াল পূৰাবলৈ যুঁজিবলৈ আগ বাঢ়ি আহিছিল। এনেকৈয়ে মোৰামবীয়াৰ বণ শেষ হ'ল। কেপ্তেন ওৱেল্‌চে গোবীনাথ সিংহক আকৌ ৰাজ্যত থাপি প্ৰজাক ভালকৈ পালিবলৈ কৈ-মেলি ভটিয়াই গ'লগৈ। কিন্তু অসম ৰাজ্যৰ অৱস্থা ক্ৰমে বেয়াৰ ফালে যাবলৈ ধৰিলে।

মানব আক্রমণৰ কাহিনী

মোৱামৰীয়া বণ অন্ত হোৱাৰ প্ৰায় ওঠৰ বছৰৰ পিছত—চন্দ্ৰকান্ত সিংহ নামে এজন বজা হয়। তেওঁৰ বয়স তেতিয়া নিচেই কম। শতৰাম নামে তেওঁৰ এজন লগৰীয়া আছিল। বজাই ল'বাজনক বৰ ভাল পাইছিল, আন কি মাজে সময়ে তেওঁ বহা বাজপাটতো বহুৱাই লৈছিল। আহোমৰ নিয়ম মতে এইটো বৰ বেয়া কথা। বুঢ়াগোঁহাই পূৰ্ণানন্দই এনেবোৰ সমূলি ভাল নাপাইছিল। শতৰাম বৰ শিয়ান ল'ৰা আছিল। তেওঁ বজাৰ ওচৰত সঁচাই মিছাই বুঢ়াগোঁহাইৰ কথা লগাবলৈ ধৰিলে। বহুত বিষয়াৰ ল'ৰা আৰু দুই এজন ডাঙৰ লোকেও শতৰামৰ সহায় লৈ পূৰ্ণানন্দক কেনেকৈ বধিব পাবে তাৰে উপায় চিন্তিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু বুঢ়াগোঁহাই ডাঙৰীয়াই সকলো কথাৰ গম লৈ আছিল। তেওঁ এদিন শতৰাম আৰু লগৰীয়াসকলক ধৰাই আনি বিচাৰ কৰি, বহুতক মৰাই পেলালে। আৰু শতৰামক বাজ্যৰপৰা খেদি দিলে। শেষত বোধ হয় মনে মনে মৰাই পেলালে।

শতৰামৰ বিচাৰত ওলাই পৰিল, গুৱাহাটীৰ বৰফুকন বদন চন্দ্ৰও তেওঁৰ লগ আছিল। বুঢ়াগোঁহায়ে পলম নকৰি তেওঁকো ধৰিবলৈ মানুহ পঠালে। কিন্তু বৰফুকনে আগতে এই কথা জানি পলাই গৈ মান দেশ পালে আৰু বৰ্মা বজাৰপৰা পোন্ধৰ হেজাৰ মান সৈন্য লৈ

অসম সোমাল। এই বিপদৰ সময়ত পূৰ্ণানন্দ গোঁহাই ঢুকাল। আৰু বদনে পূৰ্ণানন্দৰ বাৰ লৈ বাজ্য চলাবলৈ ধৰিলে।

কিন্তু অলপ দিনৰ পিছত চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ মাকে বৃদ্ধি কৰি বদন বৰফুকনক মৰাই পেলালে। তেতিয়া দেশত বৰ খেলি-মেলি লাগি উঠিল। মান বজাৰ বন্ধু বদনক মৰাৰ শাস্তি দিবলৈ এজাক মান সেনা অসম সোমাল। ফুলপানীছিগা নামে ঠাইত অসমীয়া

মানব অত্যাচার

সৈন্য গৈ মানৰ লগত বণ দিলে। বণত মান হাবিল। কিন্তু অসমীয়া সেনাপতিয়ে মানক খেদি নগৈ তাৰপৰা উলটি আহিল। মান সৈন্য যদিও হাবিল তথাপি আকৌ গোট খাই অসমীয়াৰ লগত বণ দিলে। এই বণত মান সৈন্য জিকিল, আৰু চন্দ্ৰকান্ত সিংহক বৰ্মা বজাৰ তলতীয়া বজা পাতি থৈ উভতি গ'ল। কিন্তু চন্দ্ৰকান্ত

সিংহই মানব তলতীয়া বজা হৈ থাকি বেয়া পালে, আৰু স্বাধীন হবলৈ মানব লগত বণ দিবলৈ সাজু হ'ল। মানসৈন্য আকৌ আহি অসম সোমাল। চন্দ্ৰকান্ত সিংহই উজনিবপৰা পলাই আহি হাদিবা চকীত ঠাই ললে, আৰু মানব হাতবপৰা গুৱাহাটী কাঢ়ি ললে। মান সৈন্য উজাই পলাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু চন্দ্ৰকান্ত সিংহই মানক লগে লগে খেদি নগ'ল। বহু পলমে গৈ তেওঁ বোৰহাটৰ ওচৰত মহগড়ত বণ দিলে। ইয়াতো মান হাবিল। কিন্তু এনেতে কুৰি হেজাৰ নতুন মানসৈন্য আহি অসমীয়া সৈন্যক বেড়ি ধৰিলে, বণত অসমীয়া সৈন্যৰ হিলৈব খাব ঢুকাই গ'ল। চন্দ্ৰকান্ত সিংহ হাবি আকৌ হাদিবা চকী ওলালহি। তাতো তেওঁ মানব লগত এখন যুঁজ দি চালে, কিন্তু হাবিল। আৰু মান সেনাই অসমত বৰ অত্যাচাৰ কৰিব ধৰিলে।

এনে সময়তে বহু অসমীয়া মানুহে পলাই গৈ গোৱালপাৰাত থাকি মানব লগত যুঁজিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু গোৱালপাৰা তেতিয়া ইংৰাজৰ হাতত আছিল, গতিকে ইংৰাজে সেই কাম কৰিব নিদিলে।

তেতিয়া মানে ইংৰাজৰ ৰাজ্যতো গৈ সোমাৰ খুজিলে। ইংৰাজৰ লগত মানব বণ লাগিল। এই বণত মান বজাৰ সৈন্য হাবি পলাবলৈ ধৰিলে আৰু শেষত ইয়াণ্ডাবু নামে ঠাইত সন্ধি কৰি ব্ৰহ্মদেশলৈ ঘূৰি গ'ল। সেই সন্ধি মতে ইংৰাজে অসম দেশ নিজ হাতলৈ নিলে। এই ঘটনা হবৰ প্ৰায় এশ ত্ৰিশ বছৰ হ'ল।

স্বাধীনতাৰ নতুন চেষ্টা

ইংৰাজে দেশলৈ শান্তি আনিলে। কিন্তু আমাৰ মানুহে গম পালে, তেওঁলোকে এটা দূৰ দেশত থকা জাতিৰ তলতীয়া হ'ল। তেওঁলোকৰ বেয়া লাগিল। তেওঁলোকে চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে কেনেকৈনো অসম দেশ আকৌ আহোম স্বৰ্গদেৱসকলৰ হাতলৈ আনিব পাৰে। গোমধৰ কোঁৱৰ নামে আহোম ৰাজবংশৰ মানুহ এজনে মূৰ দাঙি উঠিল। ইংৰাজে তেওঁক এদিন আক্ৰমণ কৰিলে। এখন বণ হ'ল, তাত কোঁৱৰ হাবি পলাল আৰু লগৰীয়া কেজনমান ধৰা পৰিল। শেষত তেওঁৰো উপায় নেদেখি ধৰা দিলে। ইংৰাজে তেওঁলোকৰ প্ৰায় আটাইবিলাক মানুহকে সাত বছৰলৈ কলীয়া পানীলৈ পঠালে। মাত্ৰ হৰনাথ নামে মানুহ এজনক দোষী নহয় বুলি এৰি দিলে। কিন্তু তেওঁ কম মানুহ নাছিল। তেওঁ কেবাজনো লগৰীয়াক ফাটেকৰপৰা পলুৱাই আনি আকৌ ইংৰাজক খেদিবৰ দিহা কৰিলে আৰু খামতি, নগা, গাবো, খাচিয়া জয়ন্তীয়া, মণিপুৰী আৰু দফলা বিলাকৰ লগ ললে। এইবাবৰ নেতা হ'ল বদন বৰফুকনৰ পুতেক পিয়লি বৰফুকন। তেওঁ খোঁৱা আছিল আৰু মানুহৰ বোকোচাত উঠি ফুৰিছিল। তথাপি তেওঁ লুকাই সৈন্য গোটেই বংপুৰত থকা ইংৰাজৰ খাৰ বাকদ খোৱা ঘৰটোত ৰাতি মনে মনে জুই লগাই দিলে।

কিন্তু যেতিয়া জুয়ে চাৰিওফালে পোহৰ কৰি দিলে, তেতিয়া ধৰা পৰাৰ ভয়ত তেওঁক লৈ যোৱা মানুহজনে তেওঁক পিঠিবপৰা পেলাই লৰি পলাল। পিয়লি বৰফুকন আৰু কেবাজনো ধৰা পৰিল। ইংৰাজে বৰফুকন আৰু লগৰীয়া জীউবাম নামে এজনক ফাঁচী দিলে।

॥ মণিবাম দেৱান ॥

কেইবছৰমানৰ পিছত মণিবাম নামে এজন বৰ চোকা মানুহে স্বাধীনতাৰ কাৰণে চেফ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে। প্ৰথমে তেওঁ দেশলৈ শান্তি অনাত ইংৰাজক সহায় কৰি চলিছিল। চাহ খেতি তেৱেঁই প্ৰথমে আৰম্ভ কৰে। অসম দেশৰ কোনো কথাই তেওঁ নজনা কৈ নাছিল। কিন্তু পিছলৈ তেওঁ জানিলে ইংৰাজে এই দেশ এৰি নাযায়, বৰং ইয়াত থাকি কানি আদিৰ বেপাৰ কৰি দেশৰ সৰ্বনাশহে কৰিব। তেওঁ কলিকতালৈ গৈ ইংৰাজক ধৰি অসম দেশত আকৌ আহোম স্বৰ্গ-দেওৰ বংশৰ মানুহক বজা পাতিব লাগে বুলি খাটনি ধৰিলে। ইংৰাজ কিন্তু তাত মান্তি নহ'ল। তেওঁ দেখিলে সেই সময়তে ইংৰাজক খেদাৰ সোণালী সন্মিলন হৈছে।

চিপাহী বিদ্ৰোহত গোটেই ভাৰততে তেতিয়া ইংৰাজৰ অৱস্থা বেয়া। নানাচাহেব, তান্তিয়া টোপী, লক্ষ্মীবাই আদিয়ে

স্বাধীনতাৰ যুদ্ধ আৰম্ভ কৰি গোটেই ভাৰত উখল-মাখল- কৰি দিছে। তেতিয়া তেওঁ কলিকতাৰ-পৰা যুদ্ধৰ বাতৰি দি অসমত বিদ্ৰোহ কৰিবলৈ উচৰাবলৈ লাগিল। এদিন ডিব্ৰুগড়ৰ চিপাহী-বোৰ জঁকি উঠিল। কিন্তু মণিবামে ইংৰাজৰ চকু এবাৰ নোৱাৰিলে। তেওঁক কলিকতাত বন্দী কৰি যোৰহাটলৈ আনিলে। বিচাৰত তেওঁৰ ফাঁচী হ'ল। এদিন তেওঁ বীৰব দৰে প্ৰাণ দিলে। এই ঘটনা প্ৰায় এশ বছৰৰ আগৰ।

মণিবাম দেৱান

॥ তিৰোৎ সিং ॥

ইংৰাজে অসম দেশ হাত কৰি, তেওঁলোকৰ তলতীয়া ৰাজ্য ছিলেট, কাছাৰলৈ খাচিয়া জয়ন্তীয়াৰ মাজেদি এটা সুবিধাজনক বাট উলিয়াবলৈ মন কৰিলে। খাচিয়া জয়ন্তীয়া তেতিয়াও স্বাধীন, গতিকে

বাট এটা দিয়াৰ কাৰণে তিব্বোং সিং নামে নংখুং বাজ্যৰ ৰজাক খাটনি ধৰিলে। আলিবাট এটাৰপৰা বহু সুবিধা হ'ব ভাবি তেওঁ বাট দিবলৈ মন কৰিলে। তেতিয়া এটা ইংৰাজ ফোজ গ'ল, মানুহ দুবুহো বহুত গ'ল। আলি বন্ধা হ'ব ধৰিলে। এদিন এজন খাচিয়া বনুৱাৰ

তিব্বোং সিং

লগত ইংৰাজৰ সৈতে যোৱা বাবু এজনৰ কাজিয়া লাগিল। বাবুৱে কৈ পেলালে, বোলে আলিটো হৈ উঠক ব, তইতৰ বব বব কথা ক'ভ থাকে চান, খাজনা দিওঁতে আখ্যা পৰিব। এই কথা খাচিয়াৰ মুখিয়ালসকলে শুনি ভয় খাই গ'ল। আলিটো হলে তেওঁলোক স্বাধীন হৈ থকা টান হবতো। তেতিয়া সকলোৱে লগ-লাগি

উপায় চিন্তিলে। বব ডাঙৰ মেল হ'ল, তাত তিব্বোং সিং সকলোৰে নেতা হ'ল। তালৈ ইংৰাজ এজনো গৈছিল। খঙতে কোনোবাই তেওঁক কাটি পেলালে। খাচিয়া জয়ন্তীয়াৰ সকলো মানুহ জকি উঠি দুজন ইংৰাজ আৰু ৬০ জনমান চিপাহী মাৰি পেলালে। ডেভিট স্কট নামে এজন চাহাব যোঁৱাত উঠি পলাল। তেওঁ লগত এখন টকাৰ থৈলা আনিছিল। যেতিয়াই খাচিয়াবিলাকে লগ ধৰে, তেতিয়াই তেওঁ কিছুমান টকা ছটিয়াই দিয়ে। মানুহবিলাকে

তাকে বুটলি লয় মানে তেওঁ আগুৱাই যায়। এনেকৈ তেওঁ পলাই আহিল। ইফালে তিব্বোং সিঙে হাজাৰ হাজাৰ পৰ্বতীয়া মানুহক ধেনু, কাঁড়, দা, যাঠি দি ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ ধৰিলে। শ্ৰীহট্ট আৰু অসম দুয়ো ফালৰপৰা ইংৰাজ সৈন্য গৈ তেওঁলোকক খেদি গ'ল। বন্দুকৰ গুলিৰ আগত তিব্বোং সিঙৰ সৈন্যই সুবিধা কৰিব নোৱাৰি লুকাই লুকাই বগ দিয়াৰ কোশল কৰিলে। কিন্তু পিছলৈ খাচিয়া ৰজাসকলে টান পাই আহিব ধৰিলে আৰু এজন এজনকৈ সকলোৱে ইংৰাজৰ বশ মানিব ধৰিলে। তিব্বোং সিং

অসমৰ প্ৰাচীনতম অধিবাসী খাচিয়া-জয়ন্তীয়া
সকলৰ মৃতকৰ অৰ্থে ৰখা জৈন্তাপুৰৰ
প্ৰাচীন স্মৃতিস্তম্ভ

অকলশৰীয়া হৈ পৰিল, তেওঁৰ সেনাৰ লেখ কমি গ'ল।

এনে সময়তে ইংৰাজে তিব্বোং সিঙৰ লগত মিটমাট কৰিব খুজিলে আৰু তেওঁৰ বন্ধু এজনে দুজন ইংৰাজ সেনাপতিক বাট দেখুৱাই নি কথা পাতিবৰ সুবিধা কৰি দিলে। তিব্বোং সিঙৰ তেতিয়া থাকিবৰ ঠাই নাই, পৰ্বতৰ গুহা এটাই এই বীৰজনৰ আশ্ৰয়। কিন্তু তেওঁ ইংৰাজৰ তলতীয়া হৈ থকাত মান্তি নহ'ল।

ইংৰাজে কিন্তু সকলোকে হাত কৰি পেলালে, তিব্বোং সিঙে

কাবোপৰা সহায় নোপোৱাত পৰিল। এদিন তেওঁৰ বন্ধু এজনে লগ পাই তেওঁক ইংৰাজৰ আগত ধৰা দিবলৈ কলে আৰু তেৱোঁ একো

প্ৰখ্যাত ননুকেম্ নৃত্য

সন্দেহ নকৰি তাকে কবিলে। ইংৰাজে কিন্তু এই বীৰজনৰ লগত ভাল ব্যৱহাৰ নকৰিলে। তেওঁক ঢাকাৰ জেলত বন্দী কৰি থলে। তাতেই তেওঁৰ মৃত্যু হ'ল। এনেকৈ গোটেই খাচিয়া জয়ন্তীয়া ইংৰাজৰ হাতলৈ গ'ল।

ভাৰত স্বাধীন কৰিবলৈ প্ৰথম যুঁজ

সেই সময়ত ইংৰাজে ভাৰতবৰ্ষ লোৱাৰ ত্ৰিশ বছৰ পূৰ হৈছিল। ইমান দিন ইংৰাজৰ তলত থাকি আমাৰ দেশৰ জনা বুজা মানুহবিলাকৰ আমনি লাগিল; আৰু একো নজনা মানুহেও ইংৰাজৰ হাতৰপৰা মুকলি হবলৈ পালে ভাল পোৱা হ'ল। সেই সময়ত ইংৰাজে দেশীয় ৰাজ্য-বিলাক নানা চেলু উলিয়াই নিজ হাতলৈ নিব ধৰিলে আৰু ধন-সম্পত্তিবোৰ লগতে কাঢ়ি নিয়া হ'ল। যিবিলাক দেশীয় ৰজাক আগতে বৃত্তি দি ৰাজ্য কাঢ়ি নিছিল, তেওঁলোককো বৃত্তি নিদিবৰ দিহা কৰিবলৈ ধৰিলে। এনেকৈ বহুত মানুহে ইংৰাজক বেয়া পোৱা হ'ল।

নানা চাহেব

চিপাহীবিলাকেও তেওঁলোকক পেটে পেটে দেখিব নোৱাৰা হৈছিল। কাৰণ ইংৰাজে তেওঁলোকক কপালত কোঁট লব নিদিছিল। আৰু মুছলমান চিপাহীক গোঁফ খুৰাই পেলাব দিছিল। তেতিয়া এবিধ নতুন বন্দুক উলিয়াইছিল। ইয়াৰ গুলিবিলাক চৰি লগোৱা

কাকতেবে মেবোৱা থাকে। দাঁতেবে সেই কাকতডোখৰ ছিৰি বন্দুকত

ভৰাব লাগে। কেনেকাকৈ ওলাই গ'ল যে সেই কাকতত গৰু আৰু গাহৰিৰ চৰি লগোৱা থাকে। হিন্দু আৰু মুছলমান দুয়োৰে জাত মাৰিবলৈ এই বুধি। সেই সময়ত পাছুৰী চাহাব-বিলাকে বৰকৈ খুচা ন ধৰ্ম চলাবলৈ লাগিছিল। সকলোৱে গুণাগুণ কৰিব

তান্তিয়া টোপী

ধৰিলে, যে ইংৰাজে দেশখন খুচোনকে কৰিব। এনেকুৱা আৰু বহুত ভয় মানুহৰ মনত সোমাল, বিশেষকৈ চিপাহীবিলাকৰ।

এদিন বৰাকপুৰৰ ছাউনীত চিপাহীবিলাকে সেনাপতিৰ কথা নুশুনাই উঠিল। ক্ৰমে এই ঘটনা আন আন ছাউনীতো আৰম্ভ হ'ল। চিপাহীবোৰে চাহাবৰ বঙলাবোৰত জুই দিবলৈ ধৰিলে, ইংৰাজসকলক মাৰি অফিচ আদি পুৰি, টেলিগ্ৰাফৰ তাঁৰ কাটি, ইংৰাজৰ লগত যুদ্ধ পাতি দিলে। তেওঁলোকৰ নেতা হ'ল শিৱাজীৰ

বাণী লক্ষ্মীবাঈ

মল্লীবাংশৰ নানা চাহাব আৰু তেওঁৰ লগৰীয়া হ'ল তান্তিয়া টোপী, বাণী লক্ষ্মীবাঈ, কুমাৰ সিংহ, অমৰ সিংহ, মৌলবী আহমদ চাহ, বেগম হজৰত মহল আদি বীৰ আৰু বীৰ নাবীসকল। মাৰাট, কাণপুৰ ৰাজা, বহৰমপুৰ, লক্ষ্ণৌ, দিল্লী আদি ঠাই বিদ্ৰোহীসকলে দখল কৰি,

চিপাহী বিদ্ৰোহ

মোগল সম্ৰাটসকলৰ শেষ বংশধৰ বাহাদুৰ চাহক ভাৰতৰ সম্ৰাট বুলি মানি ললে।

এই সময়তে আমাব মণিৰাম দেৱানক ইংৰাজে এই বিদ্ৰোহত যোগ থকা বুলি ফাঁচী দিয়ে।

কিন্তু চিপাহীবিলাকে সবহ দিন ধীৰভাৱে যুদ্ধ চলাব নোৱাৰিলে। নতুন ইংৰাজ ফৌজ আহিল আৰু ইফালে শিখ আৰু গুৰ্থা চিপাহী বোৰে ইংৰাজৰ লগ নেৰিলে। বিচক্ষণ যুঁজাৰু তান্তিয়া টোপী বন্দী

হ'ল, বাণী লক্ষ্মীবাঈ বৰ বীৰত্বেৰে যুঁজি বণত পৰিল; এখন এখনকৈ নগৰ ইংৰাজে ললে। নানা চাহেব ক'লৈ গ'ল কোনোৱে কব নোৱাৰিলে।

॥ অসমত কংগ্ৰেছী আন্দোলন ॥

লাহে লাহে আমাৰ মানুহে জানিলে যে দেশ ধন, বিদ্যা আৰু গুণেৰে আগ বাঢ়িব নোৱাৰিলে এই দিনত স্বাধীন হোৱা টান। আৰু ইংৰাজৰ সহায়তহে সেইবোৰ কাম হৈ উঠিব। এনে উদ্দেশ্য লৈয়েই মানিকচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু তেওঁৰ সময়ৰ আন আন শিক্ষিত মানুহ বিলাকে দেশৰ ভালৰ নিমিত্তে নানা কামত হাত দিছিল।

কিন্তু পিছলৈ জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কথা শুনি শুনি অসমীয়া শিক্ষিত মানুহৰ মনত নতুন ভাব হবলৈ ধৰিলে। দুজন মানুহ এই সম্পৰ্কত নামজ্বলা হৈ উঠিল, এজন কৰ্মবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ, আনজন দেশ-ভক্ত তৰুণ বাম ফুকন।

॥ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ ॥

নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ সকলোপৰা স্বাধীন মনৰ লোক আছিল। তেওঁৰ পিতাকক ইংৰাজ চৰকাৰে ভাল পাইছিল। মন কৰা হলে তেওঁৰ দৰে বিদ্বান মানুহে ডাঙৰ কাম পালেহঁতেন, কিন্তু তেওঁ উকাল

হৈ মুকলিমুৰীয়াকৈ থাকিবলৈ ভাল পালে। তেওঁ প্ৰথমে গুৱাহাটীত ওকালতি কৰি কলিকতাৰ হাইকোৰ্টলৈ গ'ল। পিছত দেশৰ মানুহে তেওঁক অসমত চীফ কমিচনাৰৰ সলনি গভৰ্ণৰ আৰু কাউন্সিলৰ শাসন চলাবলৈ পাৰ্লামেণ্টত খাটিবলৈ বিলাতলৈ পঠালে। বিলাতৰ মন্ত্ৰীসভাই তেওঁৰ কথা বাখিলে। কিন্তু সেই সময়ত অসমত কংগ্ৰেছৰ মত বৰকৈ প্ৰচাৰ

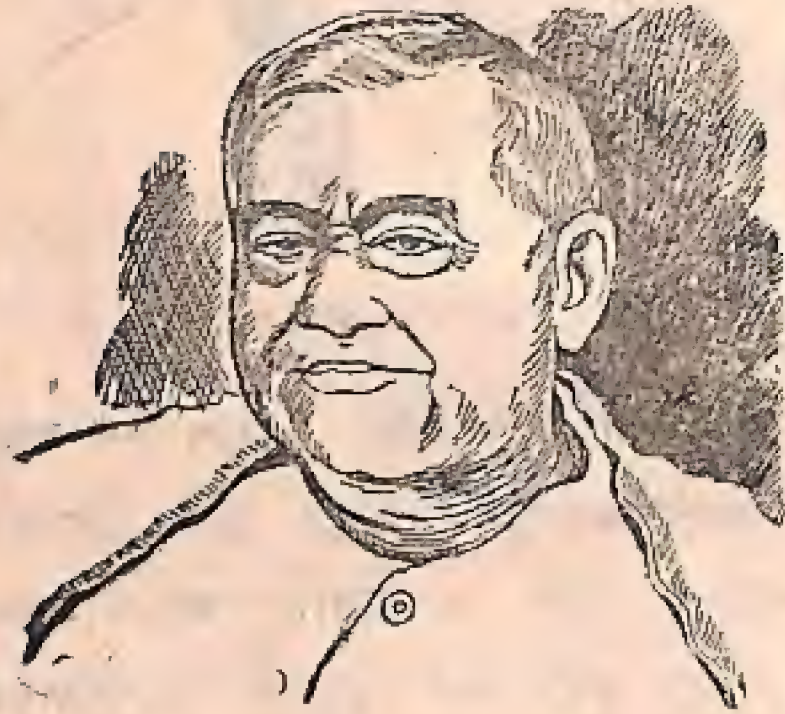
নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ

হ'ল আৰু মহাত্মা গান্ধীৰ অসহযোগ নীতি লবৰ কাৰণে দেশ সাজু হ'ল। কংগ্ৰেছৰ লোকে কাউন্সিললৈ যোৱা এৰি দিলে। বৰদলৈদেৱেও কংগ্ৰেছৰ আদেশ মানি অসহযোগ আন্দোলনত লাগিল। তেখেতৰ লগত তৰুণ বাম ফুকন লগ হোৱাত আন্দোলনৰ বল বহু বাঢ়িল। তেওঁৰ দুবাৰ জেল হ'ল। বহু টকা পোৱা ওকালতি ব্যৱসায় এৰা পৰিল। শেষত অসমলৈ কংগ্ৰেছ মাতি তৰুণবাম ফুকনৰ লগত তেৱোঁ বহুত ধাৰ মূৰত লব লগীয়া হ'ল। স্বাধীনতা লাভৰ আগে আগে তেওঁ স্বৰ্গী হ'য়।

॥ তৰুণৰাম ফুকন ॥

দেশভক্ত ফুকন এজন বাৰিষ্ঠাৰ আছিল। তেওঁ সকলোকে মুহিৰুই কথাত বৰ বং পায় কিন্তু ফুকন ডাঙৰীয়াক আন কোনো পৰা শাস্তিৰ লোক আছিল। স্বাধীনতাৰ এই ছোৱা যুদ্ধত ফুকনৰ কামত লগোৱাৰ আৰু বৰদলৈ ডাঙৰীয়া অসমীয়া মানুহৰ সেনাপতিৰ দৰে আছিল। বৈ ইঠাৎ এদিন তেওঁ আগবেপৰা দুয়ো বাইজৰ হিত চিন্তা মানুহ আছিল। অসহযোগৰ্গী হয়।

তৰুণৰাম ফুকন

ভাল পোৱা মানুহবোৰে ফাটেক খাইছিল আৰু স্বাধীনতাৰ বিৰোধী বিলাকে ইংৰাজৰ সহায়ত কাৰ্ণ চলাইছিল। পিছলৈ কথা কিছুমান মত নিমিত্ত ফুকন ডাঙৰীয়া কংগ্ৰেছৰ বাহিৰত আছিল। কিন্তু তথাপি বাইজে ভাল নোপোৱা মন্ত্ৰীসভাখন ভঙাত তেওঁ কংগ্ৰেছক সহায় কৰিছিল। এই মন্ত্ৰীসভা ভঙাৰ পিছত, কংগ্ৰেছ আন স্বতন্ত্ৰীয়া সভা কিছুমান লগ লাগি জাতীয় মন্ত্ৰীসভা এখন পাৰি

গোপীনাথ বৰদলৈক মুখ্যমন্ত্ৰী পাতে। দেশৰ সবহ ভাগ মানুহেই

সময়ত তেওঁ বহু টকা পোৱা গোপীনাথ বৰদলৈ ॥

আইন ব্যৱসায় এৰি দেশৰ মুখ্যমন্ত্ৰী গোপীনাথ কামতেই লাগিল। বৰদলৈৰ সময়ত ভাৰতব- তেওঁ খাজনা বন্ধ কৰিবলৈ ইংৰাজ যোৱাৰ কথা আয়োজন কৰিছিল। তেওঁ সেইবাবে ভাৰতক কথামতেই বৰদলৈ বাইজে নিটো সমষ্টিত ভাগ কৰাৰ ইংৰাজৰ হাতত হাঁহিমুখে বৰদলৈ উঠে। তেনে হলে দুখ সহিছিল। বহু দুঃখ-কষ্ট সম বঙ্গদেশৰ লগত আৰু জেলৰ শাস্তিয়ে তেওঁৰ ঠোৱ খাই, পাকিস্থানৰ টলাব পৰা নাছিল। আন্দোলনৰ ই হৈ গ'লহেঁতেন।

চলি থকাৰ কালত অসমৰ বাইজে বৰদলৈদেৱে এই কথাত কোনোমতে মান্তি নহ'ল। অসমীয়া নুহে তেওঁৰ কথাত হয় ভৰ দিলে। অসম বন্ধা পৰিল। আজিৰ নম বাজ্য কৰলৈ গ'লে এই তিনিজন কৰ্মীৰ চেফাৰ ফল।

গোপীনাথ বৰদলৈ

বাণী গুইদালো

ইংৰাজৰ দিনত তেওঁলোকে কিবা ভিতৰুৱা কাৰণত নগা পাহাৰখন বৰ আচুতীয়াকৈ ৰাখিছিল। প্ৰথমে যদিও অসমীয়া বিষয়া পঠিয়াইহে তাৰ ভিতৰুৱা কাম-কাজবোৰ তেওঁলোকে বুজি-বাজি লৈছিল, তথাপি পিছলৈ সেই জিলাৰ ভিতৰলৈ খুঁটান পাছুবীৰ বাহিৰে আন মানুহ যাবলৈ নিদিয়া হ'ল। নগাবিলাকে ভাবতত ক'ত কি হৈছে নহৈছে একোকে গম নোপোৱাকৈ আছিল।

বাণী গুইদালো

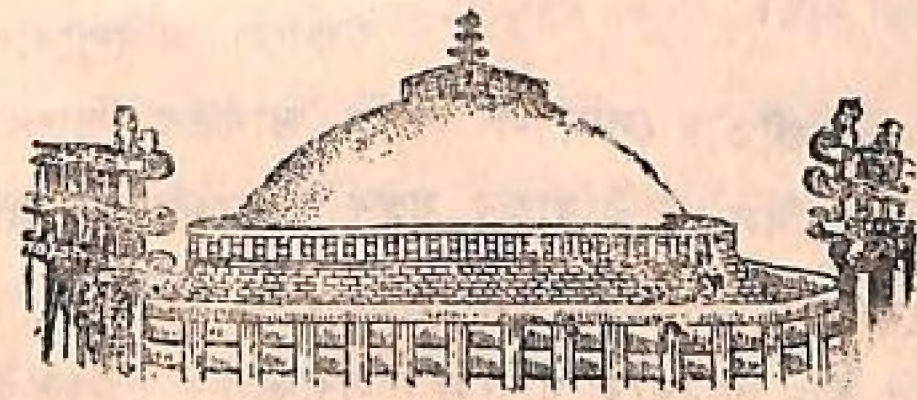
এদিন মিছন স্কুলৰ নৱম-মান শ্ৰেণীত পঢ়া গুইদালো নামে এজনী ছোৱালীয়ে কেনেকৈ মহাত্মা গান্ধীয়ে চলোৱা স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কথা শুনি বৰ ভাল পালে। আৰু তেওঁ কোৱামতে কাম কৰিবমৈ মন মেলিলে।

গুইদালো এটা পুৰোহিত ফৈদত উপজিছিল। এদিন হঠাৎ তেওঁ স্কুলৰপৰা নাইকিয়া হ'ল। ক'লৈ গ'ল কোনোৱে নাজানিলে। শেষত বাতৰি ওলাল তেওঁ নগা গাঁৱে গাঁৱে স্বাধীনতাৰ কাৰণে সকলোকে উচটাই ফুৰিছে। তেওঁক ধৰিবলৈ ইংৰাজে চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে, কিন্তু মানুহবিলাকে তেওঁক আশ্ৰয় দি লুকাই ৰাখিলে।

বহুত যত্ন কৰি শেষত তেওঁক ধৰা পেলালে আৰু ফাটেকত ভৰাই থলে। বাহিৰত গুইদালোৰ বাতৰি কেৱে নাজানিলে। পিছত জৱাহৰলাল নেহৰু অসমলৈ আহোঁতে তেওঁ কিবা প্ৰকাৰে জানি এই স্বাধীনচিৰীয়া ছোৱালী গৰাকীৰ কথা প্ৰচাৰ কৰে। ১৪ বছৰ জেলত থকাৰ পিছত ইংৰাজে তেওঁক মুকলি কৰি দিয়ে, কিন্তু তেওঁ য'লৈকে ত'লৈকে যাব নোৱাৰিছিল, ঘৰতে থাকিব লাগিছিল। দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিছতহে তেওঁ মুকলি হৈছে। জৱাহৰলাল নেহৰুৱে তেওঁৰ কথাত বৰ মোহ গৈছিল। সেই গুণে তেওঁৰ নামৰ আগত বাণী শব্দটো লগাই দিছিল। আচলতে তেওঁ কোনো ঠাইৰ বাণী নহয়। তেওঁ আজিও জীয়াই আছে।

জৱাহৰলাল

স্বাধীনতা যুঁজৰ সামৰণি ছোৱা

মহাত্মা গান্ধী

ইংৰাজবিলাকে কাবোবাব লগত যুঁজ কৰিব লগীয়া হলে ভাৰতক ইবিধ স্তবিধা দিম সিবিধ স্তবিধা দিম বুলি ভুৱা দি থাকে। বণ শেষ হলে একো নিদিয়ৈ। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধ হোৱা সময়তো তাকে কৰিবলৈ ধৰিলে। কংগ্ৰেছে বিবক্ত হৈ, যুদ্ধত কোনো প্ৰকাৰে ইংৰাজক সহায় নকৰা হ'ল। এই কামত বহুত মানুহ ফাটেকত পৰিল। শেষত মহাত্মা গান্ধীয়ে ইংৰাজক ভাৰত এৰি গুচি যাবলৈ কলে। ইংৰাজে মহাত্মাব লগৰীয়া সকলোকে বন্দী কৰি ক'ববাত থৈ দিলে আৰু ভাৰত এৰা প্ৰস্তাৱ কৰা সভাত থকা গোপীনাথ বৰদলৈ আদিকো গ্ৰেপ্তাৰ কৰি থলে। দেশৰ সকলো নেতাই ফাটেকত ব'ল। আৰু অলপ কেইজনমানহে পলাই থাকি আন্দোলন চলাবলৈ ধৰিলে।

ইফালে মণিপুৰেদি জাপানৰ

সহায়ত সাজু কৰা জাতীয় সেনাদল আহি ভাৰতৰ ভিতৰ পালেহি। দেশ উদ্ধাৰলৈ হৈ পৰিল। ইংৰাজৰ যুদ্ধৰ আয়োজনত বাধা দিবলৈ বহুত মানুহে বেলৰ আলি ভঙা, দলং ভঙা, বেল বগবোৱা, টেলিগ্ৰাফৰ তাঁৰ কটা আদি কাম কৰিবলৈ ধৰিলে। সবভোগৰ ওচৰত উৰাজাহাজৰ

ঘাটি এটা কৰিবলৈ গোটেৱা সঁজুলিবোৰ আৰু তাৰ অফিচ গাঁৱৰ মানুহে জুই লগাই পুৰি পেলালে। পুলিচৰ অত্যাচাৰ বাঢ়ি গ'ল, দোষী বুলি ধৰিলেই জেল-জৰিমনা হোৱা হ'ল।

॥ কুশল কোঁৱৰ ॥

সৰুপথাৰ ফেচনত এদিন চিপাহী নিয়া বেল-গাড়ী এখন কোনোবাই বগবাই দিলে। পুলিচে কাকো ধৰিব নোৱাৰি সেই অঞ্চলত কংগ্ৰেছৰ কাম কৰা মানুহ এজনক ধৰি আনিলে। তেওঁৰ নাম কুশল কোঁৱৰ। তেওঁ লিখা-পঢ়া বৰ বেছি নাজানিছিল। যদিও সাধু স্বভাৱৰ মানুহ আছিল। পুলিচে তেওঁক দোষী বুলি দণ্ড দিয়ালে। যোৰহাট জেলত তেওঁৰ ফাঁচীৰ হুকুম হ'ল। ফাঁচীয়ে তেওঁৰ মন দমাব নোৱাৰিলে। তেওঁৰ ঘৈণীয়েক প্ৰভাৱতী কোঁৱৰে তেওঁক বুক ডাঠ কৰি বিদায় দিলে। বৰ শান্তভাৱে ঈশ্বৰৰ নাম লৈ তেওঁ ফাঁচীলৈ আগ বাঢ়ি গ'ল। শেষ সময়ত তেওঁ কৈ গ'ল, তেওঁ দোষী নাছিল।

॥ কনকলতা আৰু মুকুন্দ কাকতি ॥

তেজপুৰৰ ওচৰৰ গহপুৰৰ থানাখনত বাইজে কংগ্ৰেছৰ পতাকা তুলিবলৈ বৰ ডাঙৰ সমদল কৰি গ'ল। সকলোৰে আগত নিচানখন লৈ গ'ল কনকলতা নামে এজনী তেৰ বছৰীয়া ছোৱালীয়ে। সিদিনা হাট বাৰ। সকলো পিনে মানুহ গৈছে। পুলিচে বন্দুক টোৱাই ওচৰ চাপিবলৈ হাক দিলে। কনকলতাই ভয় নকৰি থানাৰ দুৱাৰ মুখলৈ আগ বাঢ়ি গ'ল। পুলিচে গুলি মাৰি কনকলতাক বগবাই পেলালে। গুলি মৰা দেখি কিছুমান মানুহ পলাবলৈ ধৰিলে। এনেতে

মুকুন্দ কাকতি নামে এজন ডেকা পাছ ফালৰপৰা লৰি আহিল আৰু মানুহক পলাবলৈ হাক দি কব ধৰিলে, কনকলতাক এৰি আমি নপলাও, পুলিচে আমাক মাৰক, আমি থানাত পতাকা তুলিহে

এৰিম। এনেকৈ কৈ কনকলতাৰ হাতৰপৰা পতাকাখন তুলি লৈ আগ বাঢ়ি গ'ল। পুলিচজনে তেতিয়াও বন্দুকটো টোঁৱাই আছেই। তেওঁ এহাতেৰে গৈ থাপ মাৰি বন্দুকটো কাঢ়ি লব ধৰোঁতেই পুলিচজনে গুলি এৰি দিলে। কাকতি বাগৰি পৰিল। ভীষণ গোলমাল লাগি উঠিল আৰু তাৰ মাজতে কোনোবাই গৈ থানাৰ ওপৰত পতাকা তুলি দিলে। জাতীয় পতাকা বতাহত ফৰফৰাই থাকিল।

নগাঁৱতো ইংৰাজৰ চিপাহী আৰু দেশী পুলিচে বহু অত্যাচাৰ কৰিলে। এনে উৎপাত কৰি ইংৰাজে মদন বৰ্মন, বাউতা বড়ো,

তিলক ডেকা, থানুৰাম স্মৃত, লক্ষ্মী হাজৰিকা, বলোৰাম স্মৃত, ভোগেশ্বৰী ফুকননী, ঠগীৰাম বৰা, মনবৰ নাথ, বতন কছাৰী, মণিৰাম কছাৰী

কনকলতা

আদি কৰি বহুত মতা, তিবোতা আৰু ল'ৰাক গুলিয়াই মাৰিলে। কিন্তু মানুহে দেশ মুকলি কৰাৰ চেষ্টা নেৰিলে।

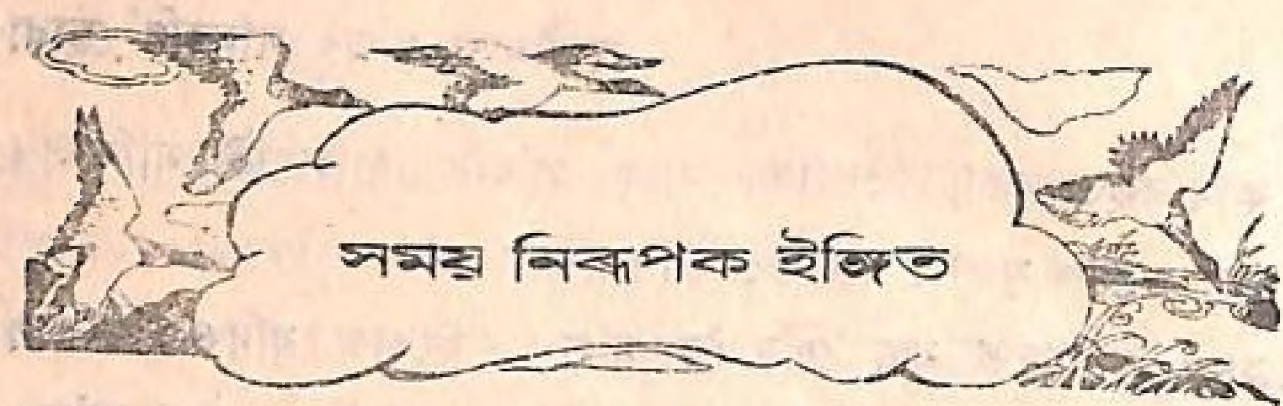
১৯৪৫ খৃষ্টাব্দত যুদ্ধ শেষ হৈ গ'ল। ইংৰাজ যদিও জিকিল তথাপি তেওঁলোকে ভাৰতবৰ্ষত থকাৰ বল নাইকিয়া হৈ গ'ল।

যিসকলে দেশৰ বাবে নিজৰ প্ৰাণ বিসৰ্জন দিলে তেওঁলোকৰ পবিত্ৰ স্মৃতি ৰখাৰ বাবে সজা—'মুহূৰ্ত্ত ভৱন', পাঠশালা।

শেষত দুবছৰ পিছত ১৫ আগষ্টৰ দিনা ভাৰতীয়ৰ হাতত দেশ গতাই দি ইংৰাজে বন্ধুভাৱে বিদায় ল'লে।

সময় নিকপক ইঙ্গিত

পৌৰাণিক যুগ : কামৰূপ নাম কেনেকৈ হ'ল ?

নবকাস্তব, বাণ, ভীষ্মক
ঘটোৎকচ, বক্রবাহন ।

বুৰঞ্জীৰ যুগ : বুদ্ধদেৱ — খৃষ্ট জন্মৰ ৫৬৩

(খৃষ্ট জন্মৰ আগত) বছৰ আগতে জন্মে আৰু

৪৮৩ বছৰলৈ জীয়াই থাকে ।

অশোক — খৃঃ জন্মৰ প্ৰায় ২৭৩

বছৰ আগতে জন্মি ২৩২

বছৰলৈ থাকে ।

খৃষ্ট জন্মৰ পিছত : হিউ-এন-চাং কামৰূপলৈ

আহে, ৬৪০ খৃষ্টাব্দত ।

হৰ্ষবৰ্ধন বজা হৈ থাকে ৬০৬

খৃঃব পৰা ৬৫৬ খৃঃ লৈকে ।

ভাস্কৰ বৰ্মণ ৬০৬ খৃঃবপৰা

৬৫০ খৃঃলৈ ।

চুকাফা ১২২৯ খৃঃবপৰা

১২৬৯ খৃঃলৈ ।

নীলাধৰ আৰু কমতাপুৰ

ধ্বংস ১৪৯৮ খৃঃ

সাধনী কুঁৱৰী — ১৫২০ খৃঃ

(১৯৬৭ চন) আজিবপৰা

কিমান দিন আগত কবই
নোৱাৰি ।

প্ৰায় ২৪৫০ বছৰবো

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ২১৯৯ বছৰবো

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ১৩১৪

বছৰবো আগৰ
কথা ।

প্ৰায় ৬৯৮ বছৰবো

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ৪৬৯ বছৰবো

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ৪৪৪ বছৰবো

আগৰ কথা ।

বুৰঞ্জীৰ যুগ : তুৰ্বকৰ বণ আৰু মূলা গাভৰু—

(খৃষ্ট জন্মৰ পিছত) ১৫৩২ খৃঃ ।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ ১৪৪৯ খৃঃবপৰা ১৫৬৮ খৃঃলৈ

নবনাৰায়ণ চিলাৰায় ১৫৪৪ খৃঃবপৰা

১৫৮৫ খৃঃলৈ ।

আকবৰ — ১৫৫৬ খৃঃবপৰা

১৬০৫ খৃঃলৈ ।

মীৰজুমলাৰ আক্ৰমণ—

(১৬৬২ খৃঃ—১৬৬৩ খৃঃ)

শৰাইঘাটৰ বণ আৰু

লাচিত বৰফুকন — ১৬৭১ খৃঃ

জয়মতী কুঁৱৰী — ১৬৭৯ খৃঃ

মোৱামৰীয়াৰ বণ—

(১৭৬৯ খৃঃ—১৭৯৩ খৃঃ)

মানব আক্ৰমণ—

(১৮১৭ খৃঃ—১৮২৬ খৃঃ)

গোমধৰ কোঁৱৰ বণত ঘাটে

— ১৮২৮ খৃঃ

তিবোং সিঙৰ যুদ্ধ ১৮২৯ খৃঃ

পিয়লি ফুকন — ১৮৩০ খৃঃ

মণিৰাম দেৱান — ১৮৫৭ খৃঃ

বৰদলৈ, ফুকন, গুইদালো,

গোপীনাথ বৰদলৈ,

কনকলতা, মুকুন্দ কাকতি—

১৯২০ খৃঃবপৰা ১৯৪৭ খৃঃলৈ ।

প্ৰায় ৪৩৫ বছৰ

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ৩৮২

বছৰবো আগৰ
কথা ।

প্ৰায় ৩৬২ বছৰবো

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ৩০৪ বছৰবো

আগৰ কথা ।

২৯৬ বছৰ

আগৰ কথা ।

প্ৰায় ২৮৮ বছৰৰ কথা ।

প্ৰায় ১৭৪ বছৰবো আগৰ
কথা ।

প্ৰায় ১৪১ বছৰবো আগৰ
কথা ।

প্ৰায় ১৩৯ বছৰৰ কথা ।

প্ৰায় ১৩৮ বছৰ কথা ।

প্ৰায় ১৩৭ বছৰৰ কথা ।

১১০ বছৰৰ কথা ।

প্ৰায় ২০/২১ বছৰৰ
আগৰ কথা ।